Է. ՏԱՐԻ 1795 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 28 ՔԱՂՈՑ 4382 – Հ. Տ. 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 – Ն. Տ. 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 – ՀԻՃՐ. 25 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1307 ՈՒՐԲԱԹ

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ Է ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ԱՐԵՒԵԼՔ» ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونکیان خانده آره‌ولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	գաղեկան արծաթ		160
»	»	Վեցամսեայ	»	80
»	»	Եռամսեայ	»	40
Գաւառաց	»	Տարեկան	»	200
»	»	Վեցամսեայ	»	100
Օտար երկիրներէ	տարեկան	ֆրանք		56
»	»	վեցամսեայ	»	28

Դուրսը ղրկուած լրագրաց համար [illegible] Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդարձուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 5 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Վերջին օրերս զրոյցներ ելան իբր թէ Պ. Թիռառի Նախարարութիւնն հրաժարական պիտի տայ։ Արեւելեան Հեռագրական Գործակալութիւնն, որ ներկայէն աւելի ապագայի դէպքերով կը զբաղի, շաբաթներով յառաջ կրկին և կրկին ծանոյց թէ Ներքին գործոց Նախարար Պ. Քոնսթան ի նախարարապետութիւն պիտի կոչուի։ Այս լուրեր չստուգուեցան։ Նախարարութիւնը, Պ. Քառնոյի նախագահութեամբ երկար խորհրդակցութենէ մը ետքն, որոշեց ամբողջովին ներկայանալ Խորհրդարանին, որոյ նստաշրջանը բացուեցաւ։ Անհամբերներ կան որք յիշխանութիւն անցնելու կ'աճապարեն։ Անոնց համար ամեն պատրուակներ լաւ են նախարարական փոփոխման համար։ Բայց Հանրապետականաց լրջախոհ մասը կ'առարկէ թէ երկիրն ազդուապէս փափաք յայտնած է նախարարական տեւականութիւն տեսնելու. որովհետեւ վարչութեանց յաճախակի փոփոխմունք մեծ վնաս կուտան հանրային վստահութեան, և արգելք կը լինին գործոց օրինաւոր ընթացքին։ Այս նկատմունք ցայս վայր ի գլուխ գործոց պահած են Պ. Թիռառի վարչութիւնն, որ իրաւունք ալ ունէր՝ հակահանրապետական պայքարին բովանդակ սաստկութեան կուրծք տալէն ետքը՝ վայելելու հանրապետական յաղթութեան պտուղներն, որուն իւր ճարտար և կորովալից տնօրինութիւնք ո՛չ նուազ նպաստեցին ապաքէն։

Ֆրանսական Երեսփոխանութեան մէջ անհամբերութիւն մը կ'երեւի արտաքին գործովք զբաղելու։ Եւրոպիոյ Խորհրդարանաց մէջ, ֆրանսական Խորհրդարանն ամենէն քիչ կը զբաղի արտաքին քաղաքականութեամբ։ 1870-71ի պատերազմէն ի վեր այսպէս է։ Ֆրանսացիք կը զգան թէ իրենց մեծ պարտութեամբ կորուսած են Եւրոպիոյ մէջ քաղաքական առաւելակշռութիւնը. թէ իրենց համար իմաստութեան գործ է լռութեան մէջ ամփոփել և վերակազմել իրենց նիւթական ու բարոյական ոյժերն, և հետեւապէս որչափ քիչ խօսին արտաքին գործոց վրայ՝ այնչափ աւելի վայելուչ է։ Արտաքին քաղաքականութեան մէջ Ֆրանսայի մեծագոյն բաղձանքն Ալզաս-Լօռէնի վերադրաւումն է. բայց եթէ Խորհրդարանի բեմէն զայս յայտարարեն՝ պատերազմ գրգռելու երեւոյթ կրնան ունենալ, և Պիզմարք Իշխան կրնայ փորձուիլ նոր հարուած մը տալ Ֆրանսայի, պատրուակելով թէ Ֆրանսա չի յարգեր Ֆրանքֆորթի դաշնագիրը։ Դժբախտութիւն մ'է որ ֆրանքօ-գերմանական նոր պատերազմ մը գրեթէ անխուսափելի կ'երեւի. բայց Ֆրանսա գոնէ Գերմանիոյ չափ շահ ունի հոգ տանելու որ այնպիսի գերագոյն ճիգ մ'ըրած ատեն Եւրոպիոյ հանրային կարծիքն իւր կողմն ունենայ, և չամբաստանուի իբրեւ վայրապար եւրոպեան խաղաղութիւնը վրդովող։

Այս մտածմամբ ֆրանսացի Երեսփոխանք, ուրիշ խնդրոց մէջ որչափ եւս անզգոյշ, արտաքին խնդրոց մասին զգուշաւոր են յոյժ։ Նախարարները չեն նեղեր հարցապնդմամբ, և Նախարարք խիստ քիչ անգամ կը պարտաւորին հակիրճ տեղեկութիւն մը հաղորդել առկախ խնդրոյ մը վրայ։

Բայց հիմա Ֆրանսա անհամեմատ զօրացած է, և իւր զօրութեան գիտակցութիւնն ունի. Արուեստահանդէսն ազգաց մէջ Ֆրանսայի բարի համբաւը վերականգնած է, և թէպէտ խաղաղասէր լինելէ չէ դադրած, բայց Ֆրանսա կը զգայ թէ քիչ մը ազատ շունչ կարող է առնուլ, և արտաքին գործոց մէջ դեր մ'ունենալ։ Երկրորդ Կայսրութեան քաղաքականութիւնն Անգլիոյ բարեկամութեան վրայ հիմնեալ էր։ Երրորդ Հանրապետութեան քաղաքականութիւնն ալ Ռուսիոյ բարեկամութեան վրայ հիմնեալ է։ Նորակազմ Երեսփոխանութեան շատ մը անդամք կը խորհին թէ Ֆրանսա կարող է արտաքին գործոց մէջ իւր անկախ քաղաքականութիւնն ունենալ, որ Խորհրդարանին մէջ ազատօրէն կարենայ վիճաբանուիլ, որպէս կը լինի Պիզմարք Իշխանի երկրին մէջ իսկ, երկչոտ Ռայխսթակին մէջ։ Հաւանօրէն հարցապնդումներ պիտի ուղղուին Պ. Թիռառի Նախարարութեան՝ Եգիպտոսի խնդրոյն վրայ, և ամերիկեան ջուրց մէջ ձկնորսութեան վրայ, երկու խնդիրք որք Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ քար գայթակղութեան եղած են։ Հարցապնդումներ պիտի լինին նաև Ֆրանսայի և Թուրքիոյ առեւտրական դաշնագրոյն վրայ, որոյ պայմանաժամն ի մօտոյ կ'աւարտի, և այս առթիւ կ'երեւի թէ Նախարարութիւնը մաքսային խնդրոյ վրայ իւր ընդհանուր հայեացքը պարզելու պիտի հարկադրի։ Ուրիշ խնդրոյ մը վրայ ևս հարցապնդում կը պատրաստուէր, բայց «խնդիրն» այնչափ ոչինչ բան է, որ կ'երեւի թէ հեղինակները պիտի ամչնան Խորհրդարանի բեմն հանել զայն։ Երկրորդ կարգի գերման լրագիր մը զրոյց յիշած էր թէ Պ. Քառնօ փափաքող է Վիլհէլմ Կայսեր հետ տեսակցութիւն մ'ունենալու։ Պուլանժէական լրագիրք որք ո՛ և է առիթ կը փնտռեն օրուան նախարարութիւնն անուանարկելու և այնպէս ցոյց տալու ֆրանսացի ժողովրդեան իբր թէ ֆրանսական հայրենասիրութեան մենաշնորհն ունին իրենք, գերման լրագրին զրոյցէն առիթ առնլով հարուածեցին թէ՛ Հանրապետութեան նախագահն և թէ կառավարութիւնը, թէեւ նոյն լրագրոյ հատուածը Փարիզի մէջ կարդացուելուն պէս կէս-պաշտօնական հերքում հրատարակուած էր հանրապետական գլխաւոր լրագրաց մէջ։ Ենթադրել թէ ո՛ և է գերմանական լրագրի մէջ հրատարակուած մէկ մի անտեղի զրոյցի համար Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահն ու Նախարարութիւնը պատասխանատու բռնուին՝ ի՛նչ ծանծաղամտութիւն։ Բայց Ֆրանսացիք որք ծաղու առարկայ լինելէ կը վախնան այնչափ՝ չեն կարող ըմբռնել թէ երբեմն կուսակցական կիրքերն ո՛ր աստիճան ծաղրելի կ'ընեն զիրենք։

ՏՈՊՐՈՒՃԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՄԱՐԴԸ

[illegible] տարօրինակ մարդու մը պատմութիւնը կ'ընէ, որ Տոպրուճայի բնակչաց սիրտը կը յուզէ ժամանակէ մ'ի վեր։ Տոպրուճայի ճախճախուտ վայրաց մէջ, Դանուբի եզերքը կը [illegible] Լէչինսքի անուն մարդ մը, որ կ'ըսուի թէ ուսեալ բայց աշխարհէն ձանձրացած ազնուական մ'է, որ ինքզինք աւազակութեան տուած է, բայց այնպիսի աւազակութեան մը զոր ինք երկնային արդարութեան գործիք մը կը նկատէ։ Ինք շատ խեղճ կ'ապրի, իւր բռնած ձուկերով։ Բայց գիշերներն յանկարծ կը տնկուի երկրին հարուստ ագարակատերց քով, յոտից ի գլուխ զինեալ, և դաշոյնն անոնց կոկորդին դնելով, կը հրամայէ որ յանձնեն իրենց բոլոր դրամը։ Կալուածատէրք եթէ ամենափոքր շարժում ընեն կամ օգնութիւն աղաղակեն, Լէչինսքի կովու պէս կը մորթէ զանոնք։ Դրամն առնլով կ'անհետանայ, և հետեւեալ գիշերները կը շրջի երկրին աղքատաց տուներն, ամբողջովին անոնց բաշխելով հարուստներէն կողոպտած դրամն, և ոչինչ վերապահելով իւր անձնական վայելման։ Լէչինսքի նոյնչափ ահռելի է հարուստներուն որչափ սիրելի է աղքատներուն ի Տոպրուճա։

Անգամ մը ոստիկանաց ձեռքն ինկաւ, որք Թուլչայի բանտը տարին զինք։ Դատաւորաց առջեւ հանեցին զինք, բայց չուզեց հարցաքննութիւն կրել. «Ինչո՞ւ հարցաքննուիմ, քանի որ գիտեմ թէ Եղեռնադատ Ատենին չպիտի ներկայանամ»։

—Ինչպէ՞ս, ուստի՞ գիտէք։

=«Եղեռնադատ Ատեանն երկուշաբթի կը գումարի. բայց ես կիւրակի գիշեր ժամ 6ին պիտի փախիմ բանտէն»։

Դատաւորք կարծեցին թէ խենթ մ'է, բայց և այնպէս զգուշութիւն հրամայեցին։ Նոյն գիշերը բանտը սովորականէն աւելի պահապաններով պաշարեցաւ։ Ի վերայ այսր ամենայնի, Լէչինսքի փախաւ, գրեթէ ճիշդ նոյն ժամուն. զի բանտին մէջ իսկ իրեն համակրողներ ու մեղսակիցներ գտած էր, ինչպէս գուշակած էր ձերբակալման պահուն։

Անկէ ի վեր ոստիկանք չեն կրցած կամ չեն ուզած ձերբակալել զինք։ Լէչինսքի կը շարունակէ հարուստ կալուածատէրներն ու վաճառականները կողոպտել «ի սէր արդարութեան», և իւր կողոպուտով կը բարերարէ աղքատաց, բան մը վար չդնելով իրեն համար։

Ռումանիոյ մէջ մահու պատիժը ջնջուած լինելով, կառավարութիւնն ո՛չ այնչափ ձերբակալել որչափ զարնել տալ կ'ուզէ այս աւազակ։ Մաքսապահներուն հրաման տրուած է զԼէչինսքի տեսնելնուն պէս հրացանի բռնել։ Բայց վերջերս Տոպրուճայի կառավարիչ Մուրուզի Իշխան գունդ մը զօրք առած անոր վրայ գնաց։ Գիրայն Լէչինսքիի սովորաբար ապաստանած եղեգնաբոյս ճախճախուտներուն մէջ հաչակաւոր աւազակին պէս մէկը տեսնել կարծեցին զօրքերն, և ամենքը մէկէն կրակ ըրին։ Բայց զարնուողն ուրիշ երկու ձկնորսներ էին։ Լէչինսքի ազատ կը մնայ, և կը գործէ տակաւին։

ԱՒԳՈՒՍԹԱ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻ

Աւկուսթա Կայսրուհւոյն կտակը սա է.—Իւր Պերլինի պալատն և Պապելսպերկի դղեակը կը կտակէ Վիլհէլմ Կայսեր, և իւր բովանդակ հարստութիւնն, հինգ միլիոն ֆր., կը թողու իւր դստեր, Պատէնի մեծ-դքսուհւոյն։ Իսկ իւր հարսին՝ Ֆրետերիկ Կայսրուհւոյն և նորա զաւակաց ո՛չ միայն բան չի թողուր այլ և անոնց անուններն անգամ չի յիշեր իւր կտակին մէջ։

ՄԱՆՈՒԿ ԹԱԳԱՒՈՐՆ

Սպասելով իւր մեծագործութեանց՝ երբ չափահաս լինի, Սպանիոյ քառամեայ մանուկ Թագաւորն արդէն մեծապէս կը զբաղեցնէ քաղաքակիրթ աշխարհն՝ իւր հիւանդութեամբ։ Եթէ կատարեալ ապաքինութիւն գտնէ, ի՛նչ մեծ ուրախութիւն պիտի պատճառէ իւր մօր, որոյ հսկումներն, անընդհատ խնամքներն և ո՛չ նուազ անընդհատ արտասուքն աշխարհ կը նկարագրեն եւրոպեան հեռագիրք ու լրագիրք։ Խեղճ Քրիստինէ Թագուհին գիշեր ու ցերեկ չի հեռանար զաւկին քովէն. Բժիշկներէն և բոլոր հիւանդապահներէն աւելի խնամով կը հսկէ։ Մանուկին վրայ երեւցած ամենադոյզն փոփոխմունք անմիջապէս կը գրաւեն մօր ուշադրութիւնն, որ միշտ կ'արտասուէ՝ տրտմութեան արտասուօք երբ երեւոյթք աննպաստ են, ուրախութեան արտասուօք՝ երբ տղայն աղէկի կը դառնայ։ Եթէ հիւանդը բան չուտեր, մայր-Թագուհին աւելի եւս զուրկ է ախորժակէ. քիչ մը [illegible] և մի ջուր իւր բոլոր սնունդը կը կազմեն. Բժշկական օգնութենէն ո՛չ նուազ իւր յոյսը դրած է հոգեւոր օգնութեան վրայ։ Ընտանեաց բոլոր անդամները կը ղրկէ պալատան մատուռը՝ մանուկ Թագաւորին համար աղօթելու և մատուցուած պատարագին ներկայ գտնուելու, և ինք միայնակ ի ծունր իջած մանկան քով կ'աղօթէ։ Անցեալ օրեր մահն ա՛յնչափ մօտալուտ կ'երեւէր որ սգոյ վարագոյր մը արդէն տարածուած էր Արքունեաց վրայ և բոլոր Մատրիտի վրայ։ Խուռն բազմութիւն հաւաքուած է միշտ պալատան առջեւ, նոյն իսկ պալատան բակին մէջ. ո՛չ ոք հոգ կ'ընէ ցուրտին և Ինֆլուենցային, որ սաստկապէս կը ճարակի Մատրիտի մէջ և բոլոր երկրին մէջ։ Բայց Ինֆլուենցայէն մեծ, շատ աւելի մեծ հոգ մ'ունի Սպանիա։

ՌՈՒՍԻԱ ՅԱՍԻԱ

Ռուս կառավարութիւնն որոշեց ստանձնել հրամատարութիւնն Պուխարայի բանակին, որ 60,000 բնիկ զօրքերէ բաղկացեալ է։ Քանի տարիէ հետէ Պուխարայի Էմիրը թոյլ կուտար որ իւր բանակ ռուսական մեթոտով կրթուի և հրամանները ռուս լեզուաւ տրուին։ Ռուս կառավարութիւնն այժմ որոշեց «հրահանգիչ սպայներ» փոխ տալ Պուխարայի Էմիրին, որք բանակին բոլոր հրամատարութիւններն պիտի ստանձնեն, որով Պուխարայի բանակը հետզ. Ասիոյ մէջ ռուսական բանակ մը պիտի դառնայ պարզապէս։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ Ի ԼԵՀԱՍՏԱՆ

Ռուս կառավարութիւնը կարեւոր կը դատէ Լեհաստանի մէջ երկաթուղւոյ հաղորդակցութիւնները բազմապատկել, ո՛չ այնչափ առեւտրական որչափ ռազմագիտական տեսակէտով, եւ պէտք եղած միջոցներ ձեռք առնուած են Լեհաստանի ամեն երկաթուղեաց գիծերը կրկնապատկելու, այսինքն իւրաքանչիւր գծի երկայնութեամբ նոր գիծ մը շինելու, որ պատերազմի ժամանակ զինուորական փոխադրութեանց մեծ դիւրութիւն պիտի ընծայէ։

ՀԱՄԱՍԼԱՒԵԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆ

Ռուսիոյ համասլաւեան կուսակցութեան չորս պետերը, Պ. Պ. Լամանսքի, Մաժքով, Միօաժէվ և Փիլին, ձեռնարկած են «սլաւեան ցեղագրական օրաթերթ մը» հրատարակել Ժիվայա Սթարինա անուամբ։ Այս թերթին նպատակը պիտի լինի հարաւային Սլաւներուն մէջ համասլաւեան գաղափարներն արծարծել, և Պալքանեան երկրաց և Ռուսիոյ միջեւ կապ մը լինել։

Ի ՊԱՏԻՒ ԺԱՆՆ Տ'ԱՐՔԻ

Օրլէանի դիւցազնուհւոյն՝ Ժանն տ'Արքի պատմութիւնն առասպելախառն բան մը կը համարուէր, և երկնային ներշնչման ու գերբնական հրաշքի զօրութեամբ կատարուած քաջագործութեան մը պատմութեան չէր կարծուեր որ հաւատ ընծայուէր ԺԹ դարուն այս վերջին տասնամեակին մէջ։ Բայց ո՛չ. հայրենասիրութիւնն ի Ֆրանսա աւելի եւս զօրաւոր է քան սկեպտութիւնը, քան անհաւատութիւնն։ Այս պատճառաւ է ահա որ Ժանն տ'Արքի պատմութիւնը փոխանակ իւր յարգը կորուսանելու, աւելի յարգ կը գտնէ քանի ժամանակ անցնի, և իւր ազգային վերածնութեան պէտքն զգացող Ֆրանսա իւր նոր սերնդեան եռանդնագոյն սիրտերուն մէջ հայրենասիրական հուրն արծարծելու համար Ժանն տ'Արքի պատմութիւնն հզօր միջոց մը կը նկատէ։ Հեղինակութիւնք հեղինակութեանց կը յաջորդեն Օրլէանի Օրիորդին վրայ, և այս օրերս Փարիզի առաջնակարգ թատրոնաց մէջ Ժանն տ'Արքի ողբերգութեան ներկայացումն, յորում Տիկին Սառա Պերնառտ Ժանն տ'Արքի դերը կատարեց, այնպէս ցնցեց սիրտերն և այնքան մեծ յաջողութիւն գտաւ, որ Վերտէնի եպիսկոպոսին նախաձեռնութեամբ հանգանակութիւն բացուեցաւ՝ մատուռ մը և Ժանն տ'Արքի հսկայական արձանը կանգնելու այն լերան վրայ ուր դիւցազնուհին ապետուհւոյ աստիճանն առաւ երբեմն։

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Պերլինի Փօլիթիշէ Նախրիխթէն լրագիրն առանց հերքելու կը յիշէ զրոյց մը որուն համեմատ Վիլհէլմ Բ. առաջիկայ մայիս կամ յունիս ամսոյ մէջ Ֆրանսա պիտի երթայ եղեր առողջական պատճառներով, որովհետեւ բժիշկներն իրեն խորհուրդ տուեր են քանի մը շաբաթ անցունել Էքս-լէ-Պէն, կամ Փիրէնեան ջերմուկները։

Անհաւատալի կ'երեւի մեզ այս լուր, զի Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ կեցող անհաշտ զգացմունք թոյլ չեն տար այսպիսի այցելութեանց։ Սպանիոյ հանգուցեալ Թագաւորը Վիլհէլմ Ա. Կայսեր հետ տեսակցութենէն վերադարձին երբ Փարիզէ կ'անցնէր՝ Փարիզի ժողովրդեան մէկ մասը նախատական աղաղակներով ընդունեց զնա, իբրեւ Բրուսիոյ յարեալ։ Ֆրետերիկ Կայսեր հիւանդութեան միջոցին բժիշկներն օգտակար դատեցին ի Ֆրանսա Բօթըբէի բնակութիւնը, և թէպէտ Ֆրետերիկ Կայսր իւր հօրմէն և իւր զաւկէն նուազ ֆրանսատեաց էր և խաղաղասէր վեհապետի համբաւ կը վայելէր իրաւամբ, բայց չհամարձակեցաւ Ֆրանսա երթալ։ Ֆրանսայի դռներն անգամ գոց իւր որդւոյն, որ հակաֆրանսական զգացմունք հռչակեալ են, պիտի ունենա՞յ այդ համարձակութիւն.—Անհաւանական կ'երեւի մեզ։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

Զանզիպարի ջուրց մէջ պաշտօնավարող Ֆրիմանթլ անգլ. ծովակալն, իւր հրամանաց ներքեւ գտնուող ինն մարտանաւերով դէպ ի հարաւ ուղեւորեցաւ յանկարծ, ի հարաւ-արեւելեան Ափրիկէ Փորթուկեզներու դէմ անգլիական շահերը պաշտպանելու։ Բայց Լիսպոնի կառավարութեան ցոյց տուած զիջողութեան վրայ, կ'երեւի թէ խնդիրն առանց պատերազմի պիտի կարգադրի։

—(50)—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԵՌԹՈՒԻՏ

Լա Հէօյն գէշ համբաւ չունէր Սէրտօնի մէջ և շրջակայքը։ Իր երիտասարդական յիմարութիւններէն ի վեր, յանդիմանելի արարք մը չէր ունեցած. Եւ եթէ այդ յիմարութիւնք մեծապէս արատած էին իր մանկամարդ աղջկան համբաւը, գէթ իր պարկեշտութիւնն անաղարտ կը մնար։

Միջօրէէն յետոյ, Վիրժինի պէտք ունեցաւ Սէրտօն երթալու։ Իր երթեւեկութեանց համար էշ մը և սայլ մը ունէր։ Իր բացակայութիւնք սովորաբար երեք կամ չորս ժամ կը տեւէին։

Իր մեկնումն իմացուց Լա Հէօյնին։

—Տանը ուշադրութիւն ըրէ՛, ըսաւ։ Բոլոր դուռները գոցած եմ, բաց ի խոհանոցէն։ Եթէ մուրացկաններ գան, հաց և քանի մը դրամ տուր։ Ստակները կը գտնես պնակի մը մէջ, տախտակին վրայ, ջրհանին ետին։

Լա Հէօյն տեսակ մը մրմռումով պատասխանեց։

Առանձի՛ն։ Առանձին պիտի գտնուէր այդ դրամին քով։

Վիրժինի մեկնեցաւ։ Էշը կընթանար, առանց աճապարելու, այն ծառուղւոյն մէջ որ Ֆէյնի տունէն դէպ ի ճամբան կը տանէր։

Լա Հէօյն կը դիտէր սպասուհւոյն հեռանալը։ Շատ չանցած փոքրիկ կառքը ծառուղւոյն ծայրն հասաւ և անհետացաւ դէպ ի անտառին կողմը։ Այժմ Սէրտօնի ճանբան բռնած էր։

—Կ'ուզէի նորէն տեսնել, ըսաւ գեղջկուհին։

Այս անգամ, այլ եւս պատրուակի պէտք չունէր։ Պարտէզ վերադարձաւ, աչքերը պատուհանին դէմ դրաւ ու դիտեց. բայց ի՞նչ կրնար տեսնել։

Գրադարանը գոցուած էր։

Սենեակը կարգի դրուած էր։

—Մտածել թէ այս դարանն է...
Սակայն շատ ամուր երեւոյթ մը չունի։

Պատուհանն հրեց։ Փեղկերն ընդդիմացան։ Ամուր գոցուած էին։ Լա Հէօյն խոհանոց վերադարձաւ։ Այն դուռն որ խոհանոցէն սպասաւորաց յարկը կ'առաջնորդէր և անտի սեղանատունն ու միւս խուցերը, գոցուած էր նմանապէս։

Վիրժինի կասկած չունէր, այսու հանդերձ խոհեմ էր։

Լա Հէօյն շրջանն ըրաւ, կարծելով թէ պիտի կրնայ վանդակորմէն անցնիլ, բայց վանդակն ալ գոց էր։

Ի՞նչ կուզէր։ Ի՞նչ էր իր նպատակը։

Ինքն ալ չէր գիտեր։ Անդիմադրելի ձգտում մը կը մղէր զինքը մօտենալու այդ գրասեղանին որուն կողերուն մէջ այդպիսի հարստութիւն մը պահուած կար։

Այնպէս կուգար իրեն թէ հաճոյք պիտի զգար անոր ձեռք դպցունելով, զայն շօշափելով, անոր մօտ գտնուելով։

Եւ կը զրկուէր այդ հաճոյքէն։

Ուստի իր գործին վերսկսաւ, բայց այլ եւս սիրտը տաք չէր աշխատութեան վրայ։ Ըրածը թողածը չէր գիտեր։

Իրիկունը, Վիրժինիի հետ ընթրելէ յետոյ, երբ Շանդըկրըլէ դարձաւ, նորէն խօսք բացաւ ամուսնոյն։

—Գիտե՞ս։ Ես ալ տեսայ։

—Ի՞նչ բան, հարցուց Միռ-ա-Մօռ զարմացմամբ, վասն զի արդէն մոռցած էր։

—Ոսկին։

Մարդը սարսուռ մը ունեցաւ։

—Ինչպէ՞ս ըրիր։

Կինը պատմեց։ Ըսաւ թէ յետոյ փորձած էր խուցէն ներս մտնել։ Ցայնժամ, գիւղացին՝ կատաղաբար կնոջը թեւէն բռնելով, իր բոլոր զօրութեամբը սեղմեց զայն։

—Ի՞նչ է միտքդ, կնի՛կ։

—Ոչինչ. պարզապէս կը զուարճանայի...

—Իրա՞ւ ես։

—Ի՛նչ, կը կարծես թէ այդ ծերուկին ստակը յափշտակելու փափա՞գ ունիմ։

—Դէմքիդ նայելով, չեմ կրնար հակառակը զրուցել։

Ուսերը բարձրացուց եւ լռեց։ Կնոջը թեւը թողած էր։

Գիշերը տխուր եւ լռիկ անցուցին։ Միակ աղմուկը որ կը լսուէր ջաղացքին անիւն էր որ կը ճռնչէր։ Ժամ իննին մօտ, պառկած ժամանակը, Լա Հէօյն մրմռաց.

—Այդչա՜փ ոսկիով քանի՜ տապակ ցորեն կը գնուի։

Միռ-ա-Մօռ չպատասխանեց։ Ինք յատուկ մտածումներ ունէր։ Պառաւական մարդուկը կը քնանար։

Այդ օրէն ի վեր, Լա Հէօյնի կեանքին միակ նպատակն եղաւ տեսածը անգամ մըն ալ տեսնել,—այդ հարստութիւնները։

Ըստ որում չէր կրնար դղեակ երթալ առանց պատրուակի մը եւ պատրուակ չէր կրնար գտնել, Ֆէյնի Տունը երթալու համար սպասեց որ կիսամսեայն անցնէր։

Ամէն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը, երեք օր կը մնար դղեակին մէջ։

Բայց առիթը չներկայացաւ։

Ի զուր անցաւ ու դարձաւ պատուհանին առջեւէն։ Բան մը չտեսաւ։ Պահարանը փակ կը մնար։ Ոսկին ու պանքնոտներն անտեսանելի էին։

Քանի կը մտածէր այդ բանին վրայ, արիւնը գլուխը կ'ելլէր։

Եւ միշտ, միեւնոյն խորհրդածութիւնը կ'ունենար։

—Շա՜տ դիւրին է այս գործը։

Երբ Շանդըկրըլէ կը դառնար, Միռ-ա-Մօռ կը նշմարէր նորա մռայլ դէմքը, մտահոգութիւնը։

Գեղջկուհին սովորաբար շատ ժրաջան էր իր գործերուն մէջ։ Հիմակ, ժամանակէ մը ի վեր, ասդին անդին կը թափառէր, օրն ի բուն մտածելով, գործերն երեսի վրայ թողած, իր հաստատուն գաղափարին բոլորանուէր անձնատուր. և մերթ ընդ մերթ աչքին ծայրովը Միռ-ա-Մօռի նայելով, որպէս թէ ինքնին հարցնէր.

—Եթէ փափաքներս իրեն հաղորդեմ կ'օգնէ՞ ինձի։

Վերջապէս օր մը ամէն բան խոստովանեցաւ։ Կրակին մօտ նստած էին։ Գիշերներն սկսած էին ցուրտ և մառախլապատ ըլլալ Պէօվրոնի երկայնութեամբ, և ամէնէն սաստիկ եղեամներ առաւօտուն կը ծածկէին արօտատեղեաց խոտերն որք արշալոյսին՝ շաքարի փոշւոյ անհուն դաշտերու կերպարանքը կ'առնէին։ Այրը կը քաշէր իր ծխափողը։ Կինը կը մտածէր, դիտելով եղեւնիի ոստերուն ճարճատուն բոցերն որք կը լափլիզէին սեւ ու բարձր լայն շմինէն։

—Ինծի նայէ՛, մա՛րդ։

—Ի՞նչ կայ։

—Թերեւս կարելի ըլլայ ստակ փոխ առնուլ իրմէ։

—Ուսկի՞ց։

—Հայր Թուրածօէն։ Այնչա՛փ շատ ունի։

—Եւ ի՞նչ ընելու համար։

—Այդ ալ հարցնելու բա՞ն է։ Հող կը գնենք։ Մաս մաս կը հատուցանենք։ Պայմանաժամի մասին այնքան խիստ ըլլալու չէ։ Ժամանակ կ'ունենանք վճարելու։

—Ջաղացքը կը բաւէ մեզ։

—Մենք շատ աղքատ ենք։ Շաբաթը մէկ անգամ խոզի միս ու կաղամբ եւ մնացեալ օրերը գետնախնձոր ու լուբիա ուտելու տեղ, երկուշաբթիէն մինչեւ կիրակի միս կուտեմ, եւ միշտ ախորժով։

—Ես ալ այնպէս։

—Ուրեմն ի՞նչ ընենք։ Այդ հայր Թուրածօն այնքա՛ն ստակ ունի։

—Ունեցածն իրն է։

—Գիտեմ, այո՛։ Բայց կը կարծես թէ իրեն վնաս մը կը հասնի՞, եթէ փոքր մաս մը առնուն ձեռքէն։

—Բայց մենք պէտք մը չունինք։

—Դուն, թերեւս... բայց ես, կ'զգամ թէ այնքան զօրաւոր չեմ այլ եւս։ Ատեն ատեն ցաւեր կ'զգամ մարմնոյս վրայ։ Զգուշանալու պէտք ունիմ։

Միռ-ա-Մօռ խեղկատակ ձեւով մը իր կինը դիտեց։

—Հայր Թուրածօ բան մը չունի մեզ փոխ տալիք և ոչինչ փոխ պիտի տայ։ Ասկից զատ, մենք բանի մը պէտք չունինք և կարգելում քեզ իրմէ ողորմութիւն խնդրել։

Լա Հէօյն լռեց քանի մը վայրկեան։

—Գիտե՞ս, մա՛րդ։ Ես ապահով եմ թէ ինքը եւ ո՛չ իսկ հաշիւը գիտէ բոլոր այդ ոսկիներուն ու պանքնոտներուն զորս գրադարանին մէջ կը դիզէ։

—Այդ իր գործն է։ Մեզ չվերաբերիր։

(Շարունակելի)

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Սոֆիայի կառավարութիւնն որոշեց վաղ ընդ փոյթ կարգադրել տասն ու կէս միլիոն րուպլիէն մնացեալ պարտքը, զոր Ռուսիոյ կը պարտի ռուս բանակին Պուլկարիոյ մէջ բնակութեան փոխարէն։

Այս որոշման պատճառը սա է թէ ռուս կառավարութիւնը, Պուլկարիայէն այսպիսի առնելիք մ'ունենալուն վրայ պնդելով, կ'առարկէ այժմ թէ Պուլկարիա չէ կարող փոխառութիւններ կնքել և իւր երկաթուղիները գրաւ տալ, զի պուլկար ազգին հանրական հարստութեան վերաբերեալ ամեն առարկայք բնական երաշխաւորութիւն են ռուս կառավարութեան Պուլկարիայէն ունեցած առնելիքին։

Պուլկարիա չուզեր այս բեռին ներքեւ մնալ, հետեւապէս մասնակի վճարմամբք այն պարտքը բոլորովին բառնալու համար կարգադրութիւն մը կը խորհի։

Պ. ՆՈՐՏԷՆՖԷԼՏ, Մաքսիմեան թընդանօթները շինող գործարանին (Լոնտոն) տնօրէնը, սնանկացաւ, և իւր բոլոր անձնական ստացուածքը թողուց առնելիքաւորներուն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մայր-Դիւանէ Ազգային Ժողովոյ

Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հայրը Նոր Տարւոյ և Ս. Ծննդեան տօնին շնորհաւորութեան պաշտօնական այցելութիւնքն պիտի ընդունի Ս. Ծննդեան երկրորդ օրը, կիւրակէ 7 յունուար, ժամ 7ին։

Հետեւաբար կը հրաւիրուին Ազգ. Երեսփոխանք, Վարչութեան անդամք, Տեսուչ Խորհուրդք, Թաղ. Խորհուրդք, Կրթական Ընկերութեանց ներկայացուցիչք և այլ պաշտօնական մարմինք՝ նոյն օրն որոշեալ ժամու ներկայ գտանիլ ի Պատրիարքարան Գում Գաբուի, առաջնորդութեամբ Մայր-Դիւանի ներկայանալու համար Նորին Բ. Սրբազնութեան։

Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Ներսէս Ծ. վարդապետ, որ մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ էր, բոլորովին ապաքինած ըլլալով, երէկ Պատրիարքարան գնաց և իւր պաշտօնի գլուխն անցաւ։

Սամաթիոյ երից Թաղից Աղքատախնամ ընկերութիւնը կը խնդրէ մեզմէ հրապարակաւ իւր շնորհակալիքն յայտնել առ Մեծ. Գէորգ էֆ. Գափամաճեան որ Ծննդեան տօնին առթիւ 3500 քաշ ածուխ, երեք ոչխար եւ 70 քաշ հաց նուիրած է ընկերութեան, աղքատ ընտանեաց բաշխելու համար։

Ս. ԾՆՆԴԵԱՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ս. Ծննդեան այցելութիւններէ ազատ մնալու համար, Խմբագրութեանս միջոցաւ Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցին մէկ մէկ մեճիտ նուիրած են՝

Տեարք՝

Սահակ	էֆ. Ղազարոսեան
Միհրան	» Ցովակիմեան
Ցովակիմ	» »
Բարսեղ	» Ս. Մանուկեան
Տիգրան	» » »
Մկրտիչ	» » »
Խաչիկ	» Կամսարական
Յակոբ	» Պենկեան
Գառնիկ	» Սարդսոֆ
Գառնիկ	» Ֆնտքլեան
Գաբրիէլ	» Էլիկիւզէլեան
Ցաբնթիկ	» Նէվրուզ
Բարսեղ	» Ղազարոսեան
Գէորգ	» Թօփալեան
Տօքթօր Ս.	» Ցակոբեան
Տիրան	» Ցակոբեան
Ցովհաննէս	» Եսայեան
Ցովակիմ	» Քալէմքեարեան
Անտոն	» Աղասեան
Աւետիս	» Եօրտամեան
Պետրոս	» Պէյլէրեան
Վսեմ. Մատթէոս	» Ունճեան
» Աբիկ	» Ունճեան
Ցարութիւն	» Գրնաճեան
Ցարութիւն	» Գամպէր
Պօղոս	» Ց. Աստարճեան
Սեմփան	» Ց. Աստարճեան
Վսեմ. Գաբրիէլ	» Նորատունկեան
Միհրան	» Զօպանեան
Շնորհք	» Նազաչեան
Յակոբ	» Սէլվաճեան
Եզեկիէլ	» Ն. Մոստիճեան
Արմենակ	» Մանուկեան
Սարգիս	» Թաշճեան
Ահարոն	» Մանուկեան
Թադէոս	» Բապուճճեան
Կարապետ	» Մալքարալըեան
Նշան	» Պօյաճըեան (Փափազեան)
Գառնիկ	» Աստուածատուր
Սանտրօ	» Բուլճեան
Յակոբ	» Եսաեան
Ալիքսան	» Խորասանճեան
Նշան	» Գարագաշ (Բէյօ)
Միհրան	» Ն. Շիրինեան
Վսեմ. Տիգրան	» Եուսուֆեան
Յակոբ	» Ս. Պօղոսեան եղբարք
Տիգրան	» Կիւմիւշկէրտան

ԱԶԴ

Ազգային Կեդրոնական Վարժարանի Խնամակալութիւնն հարկ կը համարի յիշեցնել յարգոյ ուսուցչական մարմնոյ և պատուարժան ծնողաց թէ, ինչպէս որ նախապէս ծանուցուած էր, վարժարանին դասախօսութիւնք պիտի սկսին վերստին յառաջիկայ երկուշաբթի առաւօտէն, 8 յուն. 1890.

Գատըգիւղի Արամեան երկսեռ վարժարանը պիտի բացուի յառաջիկայ երկուշաբթի օր։

Հանգուցեալ Արամ էֆ. Գավաֆեանի դիազննութիւնը կատարող բժշկաց տեղեկագիրը մատուցուած է առ որ անկ է։ Այդ տեղեկագիր, զոր ստորագրած են վեց բժիշկներ, կ'եզրակացունէ թէ մահուան անմիջական պատճառն եղած է թոքային կաթուած (apoplexie pulmonaire)։ Դիազննութիւնը կատարող բժիշկներն են՝ Վսեմ. Տամատ Մահմուտ փաշայի կողմէ՝ Տօքթ. Եաղուպեան և Գամպուր Օղլու, Գավաֆեան ընտանեաց կողմէ՝ Տօքթ. Խնդիրեան, Նուրեճան և Սարէլ, և Բերայի ոստիկանութեան բժիշկը Տօքթ. Լուիճի պէյ։

«ԱՐԵՒԵԼՔ» չպիտի հրատարակուի վաղը Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Ասիանայի կուսակալ անուանուեցաւ Շաքիր փաշա, կառավարիչ Սարուխանի (Այտըն)։

Բաղէշի Ճապաղջուր գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Հիւսէյին Րիւշտի էֆէնտի, դեր-տնօրէն Թղթակցութեանց դիւանին գաղթականաց ընդհանուր վարչութեան։

Բաղէշի Նահանգական դատարանին երկրորդ նախագահ անուանուեցաւ Ճէմիլ էֆէնտի, ընդհանուր դատախազի օգնական նոյն դատարանին։

Բաղէշի Նահանգական դատարանին ընդհանուր դատախազի օգնական անուանուեցաւ Լաթիֆ էֆէնտի, շրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին։

Վանայ Կավաշ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Բաղըր պէյ, գայմագամ Պէյթ-իւլ-Շէպապի եւ նմա յաջորդեց Շաթըրի հրաժարեալ գայմագամ Մեհմէտ Շէվքի էֆէնտի։

Պաղտատի Տիվանիյէ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Եաղուպ էֆէնտի, գայմագամ Նէճէֆի։

Նոյն նահանգին Նէճէֆ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Պէքիր էֆէնտի, գայմագամ Սէմավէի։

Նոյն նահանգին Սէմավէ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Խալիլ էֆէնտի, գայմագամ Տիվանիյէի։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ զինուորական գնդապետ Զիհնի պէյի, որ Կրետէ ղրկուած էր տեղւոյն ժանտարմներու գունդը կազմակերպելու համար։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Տիարպէքիրի հեծեալ զօրաց գնդապետ Մեհմէտ Ալի պէյի։

ԱԽԱԳԱՆԻՆ՝ ՀԻՒԱՆԴ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն երէկ դարձեալ Բ. Դուռ չգնաց իւր հիւանդութեան պատճառաւ։ Վեհ. Սուլթանը Թիկնապահներ և արքունեաց բժիշկներէն Իսմէթ փաշան ղրկած է Մեծ-Եպարքոսի ապարանքը, Ն. Բարձրութեան առողջական վիճակին վրայ տեղեկութիւն առնելու։ Սպարապետ Բարձր. Ալի Սայիպ փաշա և Ելմտական Նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշա եւս կը տառապին ինֆլուէնցայէ։

* * *

Վեհ. Սուլթանն իմանալով Ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Մինիր փաշայի հիւանդութիւնը, պալատական պաշտօնեայ մը ղրկած է Ն. Վսեմութեան ապարանքը, որպիսութիւնը հարցնելու համար։

Մինիր փաշա բոլորովին ապաքինելու մօտ է և կը յուսացուի որ մէկ քանի օրէն կարենայ իւր պաշտօնի գլուխն անցնիլ։

* * *

Կայս. Թիկնապահ Սըրբէքէր փաշա մի քանի օրէ ի վեր հիւանդ է և կը դարմանուի գերմանական հիւանդանոցին մէջ։

ԿՐԵՏԷ

Կրետէի կուսակալի փոխանորդ և արտասովոր հրամանատար Շաքիր փաշա պաշտօնապէս ծանուցած է կայս. Ֆերմանի այն մասն որ ընդհանուր ներում կը շնորհէ քաղաքային յանցաւորաց։ Այս առթիւ կղզւոյն պաշտօնական լրագրոյն մէջ հրատարակեալ ցանկի մը համաձայն 41 անձինք արժանացած չեն ընդհանուր ներման և դատապարտուած են զինուորական ատեանին կողմէ։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Ամերիկեան դեսպան Պ. Սոլոմն Հիրշ և Ֆրանսական դեսպանատան գործակատար Պ. Էմպէռ երէկ Բ. Դուռ գնացին և յաջորդաբար տեսակցեցան Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին և Վսեմ. Խորհրդականին հետ։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿ

Գոհունակութեամբ կ'իմանանք թէ Մեծ. Պետրոս էֆէնտի Փափազեան՝ Առեւտրական Նախարարութեան որոշմամբ վերահաստատուած է Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկի դեր-գանձապետի պաշտօնին մէջ։ Ինչպէս յայտնի է, Պետրոս էֆէնտի՝ Վերաքննիչ ատենի վճռովը բոլորովին անմեղ հռչակուած էր ծանուցեալ դատին մէջ որուն մանրամասնութիւններն հրատարակած ենք արդէն։ Այսպիսի հաւատարիմ և պատուաւոր պաշտօնէի մը դէմ եղած զրպարտութեանց անհիմն լինելն որքան ուրախառիթ պարագայ մըն է, նոյնքան և արժան է այս առթիւ գովեստիւ յիշատակել Առեւտրական Նախարար Վսեմ. Զիհնի փաշայի այս խնդրոյն մէջ ցոյց տուած անկողմնակալ և արդարակորով ընթացքն, ճշմարտութիւնն երեւան հանելու համար։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆԱՑ ՀԱԳՈՒՍՏԸ

Կայս. կառավարութիւնը փափաքելով օսմանեան զօրաց հագուստներն աւելի կանոնաւոր և բարեձեւ վիճակի մը վերածել, Գերմանիայէ բերել տըւած է մէկ քանի ձեւք գունաւոր հագուստներ։

Նախընթաց օր Սպարապետի Դրան մէջ այս հագուստներ տարբեր հասակ ունեցող երեք զինուորներու հագցուեցան և երէկ ալ այդ հագուստներու նմոյշները կայս. պալատ ղրկուեցան։

Այս հագուստներու իւրաքանչիւրն ունի իւր գոյնին համապատասխանող մակ, չրաման և փամփուշտ դնելու տեղեր։

Կըսուի թէ ամառուան եղանակին մէջ օսմանեան բոլոր զինուորք սպիտակ հագուստներ պիտի կրեն։

ՄԱՀ Պ. ՄԻՍԱՅԼԻՏԷՍԻ

Ցռնարէն Անատօլի լրագրոյ արտօնատէր և խմբագրապետ Պ. Էվանկելինոս Միսայլիտէս մեռաւ երէկ ի ծեր հասակի։ Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր ժամ 6ին ի Ֆէնէր։ Հանգուցեալը Կ. Պոլսոյ հրապարակագրաց երիցագոյն անդամներէն էր և յիսուն տարիէ հետէ կը հրատարակէր նախ Զմիւռնիոյ մէջ և ապա ի Կ. Պոլիս, յունատառ և թրքաբարբառ Անատօլի լրագիրն։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հանրային պարտուց վարչութեան անցեալ դեկտեմբեր ամսոյ հասոյթն եղած է 267,451 ոսկի, որոյ 6461 ոսկին՝ վեց անուղղակի տուրքերէ, 187,500 ոսկին՝ Րէժիի վարչութենէն, 2672 ոսկին՝ տասանորդի տուրքէ և 12,668 ոսկին՝ Արեւելեան Ռումէլիի տուրքէ։

Այս տարուան դեկտեմբեր ամսոյ հասոյթը բաղդատելով նախորդ տարւոյ նոյն ամսոյ հասոյթին հետ, որ էր 272,578 ոսկի, այս տարի 5127 ոսկւոյ հասոյթի նուազութիւն մը կը նշմարուի։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ Ֆրանսական Թղթատարութեան նախորդ տնօրէն Պ. Լագօմպ որ վերջերս հրաժարեցուցուած էր իր պաշտօնէն, երէկ առաւօտ անձնասպան եղաւ Մէսաժըրիի [illegible] չոգենաւուն մէջ, ռեվոլվէրի հարուած մը պարպելով գլխուն։ Պ. Լագօմպ երկու ամսէ ի վեր ախընդամտութիւն ունէր և կը դարմանուէր ֆրանսական հիւանդանոցին մէջ։ Ֆրանսա վերադառնալու համար չորեքշաբթի օրը մեկնող չոգենաւը նստած էր որ կը մեկնէր երէկ իրիկուն։ Իւր դոյքերուն մէջ խնամով քննած էին որ զէնք չը գտնուի, սակայն կ'երեւի թէ Պ. Լագօմպ միջոց գտած էր հագուստին տակ ռեվոլվէր մը պահելու, որուն միջոցաւ ինքզինքը զարկաւ։ Պ. Լագօմպ տարիքոտ անձ մըն էր և այս պատճառաւ ֆրանսական կառավարութիւնը հանգստեան կոչած էր զնա Պատւոյ Լէգէոնի խաչը նուիրելով նըմա, ի վարձատրութիւն անոր երկարամեայ ծառայութեանց։ Մարմինը չոգենաւէն հանուելով, ֆրանսական հիւանդանոցը փոխադրուեցաւ։

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բարձրագոյն վարժարանաց տնօրէն Ազիզ պէյ, որ Իրաւագիտական վարժարանի տնօրէնի հրաժարումէն ի վեր, առժամաբար կը վարէ նոյն վարժարանի տնօրէնութեան պաշտօնը, վերջնապէս հաստատուած է այդ պաշտօնին մէջ։

[illegible] այս առթիւ դիտողութիւններ կ'ընէ այդ վարժարանի դասախօսութեանց անկանոն վիճակին վրայ եւ յոյս կը յայտնէ թէ Ազիզ պէյ ի գործ պիտի դնէ հարկ եղած բարենորոգումները։ Թուրք թերթը կ'առաջարկէ ուսուցիչներու մասնաժողովի մը միջոցաւ կանոնաւորել ուսմանց ծրագիրն, ջնջել մէկ քանի աւելորդ դասեր և հաստատել նոր և կարեւոր դասեր։ [illegible] աւելորդ դասերու առթիւ իբրեւ օրինակ առաջ կը բերէ ընդհանուր պատմութեան դասն և անոր տեղ կ'առաջարկէ աւանդել օսմանեան իրաւագիտութեան պատմութիւնը։

ՈՃԻՐՔ

Նախընթաց գիշեր իմաց կը տըրուէր Բերայի ոստիկանատան՝ թէ Ջիհանկիրայ վաշտի հարիւրապետ Ճէմիլ պէյ սաստիկ արբեցած՝ Պալըք-Բազարի վատահամբաւ տանց միոյն մէջ աղջիկներ կը ծեծէր ու կարասիները կը կոտրէր։ Անմիջապէս Հիւսէյին էֆ. և Նուսրէթ էֆ. անուն երկու ոստիկանք յիշեալ տունը ղրկուեցան. սակայն Ճէմիլ պէյ դուրս ելած էր անկից և իւր չհասակութիւններն ի գործ կը դնէր մօտակայ գինետան մը մէջ։ Ոստիկանք իրաւունք չունենալով զինուորական մը ձերբակալելու, Նուսրէթ էֆ. քաղաքավարութեամբ խնդրեց Ճէմիլ պէյէն որ հանդարտ մնայ և դուրս ելնէ. իբր միակ պատասխան, գինովը ապտակ մը զարկաւ ոստիկանին և ռեվոլվէրի հարուած մը պարպեց կուրծքին։ Նուսրէթ էֆ., որ 25ամեայ երիտասարդ մըն էր, վայրկենական կերպով մեռաւ։ Այն ատեն Հիւսէյին էֆ. մարդասպանին վրայ յարձակեցաւ, զէնքը ձեռքէն խլելու համար. սակայն Ճէմիլ պէյ երկրորդ հարուած մը պարպեց և ձախ բազուկէն վիրաւորեց Հիւսէյին էֆէնտին։ Այս կրկին ոճրագործութիւններէն յետոյ, Ճէմիլ պէյ խոյս տուաւ Դաուտ-Փաշայի կողմէն։ Բազմաթիւ զինուորք ու ոստիկանք ղրկուած են ետեւէն, սակայն մինչեւ երէկ իրիկուն ձերբակալուած չէր մարդասպանը։

—Երէկ պատմեցինք թէ անցեալ գիշեր Մալթէփէ պաշտօնատան առջեւ երկու զինուորականք վիրաւորուած էին, մին Էտիրնէցի Մեհմէտ և միւսը Ժուռնալճը Մեհմէտ և թէ առաջինն անմիջապէս մեռած էր։

Արդ, վիրաւորեալն եւ Ասլիէի քարտուղարներէն Հաֆըզ էֆէնտի, որ այդ երկու զինուորականաց հետ կը գտնուէր, հարցաքննուելով պատասխանած են թէ, երբ երեքն ի միասին Գարաքէօյի կամուրջէն կ'անցնէին կըռիւ մը կը ծագի երկու Մեհմէտներու միջեւ և երբ Սուլթան Պէյազիտ կուգան կռիւը կը սաստկանայ, յանկարծ Էտիրնէցի Մեհմէտ դաշոյնով կը վիրաւորէ Ժուռնալճը Մեհմէտը. սա եւս իւր դաշոյնով կը վիրաւորէ Էտիրնէլի Մեհմէտն, որ քիչ յետոյ կը մեռնի։

Վեհ. Սուլթանն իմանալով այս դէպքը, հրամայած է որ, յետ նախնական քննութեանց, թղթերն յանձնուին Սպարապետի Դրան զինուորական ատենին, ուր դատուին ամբաստանեալք։

ՍՈՎՆ Ի ՀԻՃԱԶ

Հիճազէն Պոսֆօր Էճիփսիէնի ուղղեալ նամակ մը սրտաճմլիկ նկարագրութիւն մը կ'ընէ այդ գաւառի մէջ տիրող թշուառութեան։ Թղթակիցն, ի մէջ այլոց, հետեւեալ տողերը կը գրէ.

Թշուառութիւնը կարի սաստկացած է ի Հիճազ ուր երեք տարիէ հետէ չէ անձրեւած։ Պէտէվիք իրենց հօտերէն զատ ապրելու ուրիշ միջոց չունին, և այս վերջինք կը մեռնին երաշտութեան պատճառաւ։ Այդ վայրկեանն է ահա զոր կ'ընտրեն անգլիացիք՝ հնդիկ աղքատները դուրս հանելու համար։ Դեռ կային հազարի չափ ողորմելի անգլիացի հպատակներ վերջին ուխտագնացութենէն մնացած, որք Ճիտտէի փողոցներուն մէջ կը պառկին ուր թափառող շանց ձեռքէն կը խլեն աղտեղութիւններն որոցմով կը յագենան։ Գումպէյէ հասնող վերջին չոգենաւուն 215 խեղճ պէտէվիներ հանեց Ապու Սաատի մաքրանոցին. ասոնք ոչինչ գներով (8էն 10 Փր.) փոխադրուած են և իրենց սննդեան բաւականացող դրամ իսկ չունին։ Կըսուի թէ Հնդկաստանի մեծահարուստ իսլամք փոխանակ իրենց ուխտի երթալու՝ իրենց տեղ աղքատներ կը ղրկեն, վճարելով անոնց ճանապարհի ծախք որ ջնջին գումար մըն է։

Կայս. հրամանաւ Ազատարարի չքանշան շնորհուած է Պէքիր Մուսթաֆա անուն զինուորի մը և Նաֆի անուն ներկարարի մը, որք Սէրայ Պրունի առջեւ ծովը ինկած զինուոր մը ազատած էին իրենց կեանքը վտանգի ենթարկելով։

—Եղեռնադատ ատեանն, երէկ, դատելով սնտկապահ Ալի Րիզան, որ Ֆէթվա Էմինի էֆէնտիին սնտուկէն 28000 ղրուշի չափ սնտակ գողցած էր, կրկին անգամ դատապարտեց երեք տարուան շղթայակապ աշխատութեան, որովհետեւ վճռաբեկ ատեանը բեկած էր նոյն դատարանին կողմէ նախապէս արձակեալ վճիռը։

—Պոլսոյ ոստիկանաց տնօրէն Ահեաճ պէյ և Ոստիկանութեան Նախարարութեան մէքթուպճի Բաղըր պէյ, որք մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ էին, բոլորովին ապաքինած ըլլալով, երէկ իրենց պաշտօնատեղիները գնացին։

—Ադրիանուպոլսոյ յունաց մետրապոլիտն հրաժարած ըլլալով, իրեն յաջորդած է Լէմնիի մետրապոլիտ Տ. Քիրիլլոս։

—Մուխպիր գրոյց մը կը յիշէ թէ Մայրաքաղաքիս մէջ նոր դրամատուն մը հաստատելու խորհուրդ կայ. այդ դրամատան տնօրէնութիւնը պիտի յանձնուի եղեր սեղանաւորական բարձր դասուն պատկանող երեք երեւելի անձանց։

—Մանասթըրէն կը գրեն թէ ինֆլուէնցան այդ կողմերն եւս ճարակած ըլլալով, վարժարանք փակուեր են առժամեայ կերպիւ։

—Սամսոնէն կը գրեն թէ մէկ քանի ամիսէ ի վեր համաճարակ հիւանդութիւն մը երեւան ելած է անդ։ Վարակւողք կը տառապին եղեր տկարութենէ, գլխի, թեւի և մէջքի թեթեւ ցաւերէ, տաքութենէ և հազէ։ Այս հիւանդութիւն ոևէ ցաւալի հետեւանք մը չունենար եղեր, զի վարակուողք մէկ քանի օրուան անհանգստութենէ յետոյ բոլորովին կ'ապաքինին։

—Եղեռնադատ ատեանն երէկ դատեց Կէտիկ Փաշայի Միհրան անուն սեղանաւորի միջնորդ մը, որ կեղծ չէքէ մը վաճառած էր ի Պահճէ Գաբու սեղանաւոր Փիլիպպոս աղայի և այսպէս նորա վաթսուն ոսկին չորթած։ Ատեանը յետ դատավարութեան, դատապարտեց Միհրանն երեք ամսուան բանտարկութեան, այդ վաթսուն ոսկւոյ հատուցման և մէկ ոսկւոյ տուգանաց։ Իսկ Նիկոմիդիոյ կայս. գործարանին պաշտօնեաներէն Րաշիտ էֆէնտի, որ իբրեւ Միհրանի ընկերն ամբաստանուած էր, անպարտ արձակուեցաւ որովհետեւ հանրային իրաւանց վնասող ոևէ կէտ մը նշմարուած չէր անոր ընթացքին մէջ։

—Երէկ ի Ղալաթիա գինիի մաքսատան առջեւ քառասուն տարեկան մարդու մը դիակը գտնուեցաւ։ Յետ քննութեան հաստատուեցաւ թէ այդ մարդ մէկ քանի օր առաջ մեռած էր, սակայն կարելի չեղաւ ստուգել թէ ո՞վ է, թէեւ յոյն ըլլալն կերպով մը կարելի եղաւ ճշդել։

—Կայս. հրամանաւ Իզմիթի չքադրամներ տրուած են այն զինուորաց, որք թէեւ արձակեալ, սակայն վերստին յանձն առած են զինուորական ծառայութիւնը։

—Վեհ. Սուլթանն իմանալով Իւր առաջին իմամ Նասուհ էֆէնտիի մօր մահը, հրամայած է կայս. մասնաւոր Արկղէն վճարել յուղարկաւորութեան ծախքը։

—Գում-Գաբուի ոստիկանութիւնը ձերբակալած է Կարապետ անուն վաղեմի չարագործ մը ու ընկերներն, որք այդ կողմերն ասկից անկից ստակ կը կորզէին բռնութեամբ և այլ այլ դատապարտելի միջոցներով։

ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ ԼԸԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Կրթական Նախարարութեան վերջին մի հրամանն կ'արտօնէ եւ զիս փութալ ծանուցանել պատուարժան ծնողաց թէ վարժարանիս դասախօսութիւնք որ տիրող հիւանդութեանց պատճառաւ պահ մը դադրած էին, պիտի վերսկսին ընդ աջալուրջ հսկողութեամբ, Ս. Ծննդեան յաջորդող երկուշաբթի օրն։

Հիմնադիր-Տնօրէն
Տ. Մ. ՄԻՐԻՃԱՆԵԱՆ

Գում-գաբու, 5 յունվ. 1890

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Մատրիտ, 16 յուն.

Թագաւորն հանգարտ գիշեր մ'անցուց. եթէ անակնկալ չփոփոխութիւն չծագի, քիչ օրէն բոլորովին կ'աղեկնայ։

Զանզիպար, 16

Զանզիպարի մաքսերուն գերմանական ընկերութեան կողմէ վարձակալութեան վերաբերեալ կարգադրութիւնը խմբագրեցաւ և ստորագրեցաւ Զանզիպարի սուլթանին և Արեւելեան Ափրիկէի գերմանական ընկերութեան լիազօրաց կողմէ։ Այս կարգադրութեամբ երկուց կողմանց շահերը կը պահպանուին։

Զանզիպար, 15

Էմին փաշայի հիւանդութիւնը կրկնեցաւ։ Իւր վիճակ շատ ծանր է։

Լոնտոն, 16

Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կ'ընէ 5 0/0 օսմ. արժեթղթոց կարեւոր գողութեան մը հեղինակները գտնելու համար, որ յունուար 12ին գործուած է Փարիզի և Լոնտոնի միջեւ։ Այս արժեթղթք Ֆոլքըթոնէ Պուլոնէ կը ղրկուէին և 20էն 100 ոսկինոց 50 հատ օսմ. թուղթք էին, և ասոնց հետ կային նաեւ Մեքսիկայի Ազգ. Դրամատան 25 արժեթուղթք։

Փեթերսպուրկ, 16

Պաշտօնական Օրագիրը կը հրատարակէ Կայսեր կողմէ Մոսքուայի կուսակալին ուղղեալ ինքնագիր նամակ մը։

Զարն, Ամանորի առթիւ, կ'աղաչէ Աստուծոյ որ յապագային եւս հայրենեաց ներքին ոյժերն անընդհատ զարգանան խաղաղութեան մէջ, որ ամենուստ կը փայփայուի և զմեզ բարերաստ կը կացուցանէ։

Մատրիտ, 16

Նախարարական տագնապին լուծման համար բանակցութիւնք վերսկըսան։

ԱՐԵՒԵԼ. ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Լիզպոնա, 17 յուն.

Երէկ զրոյց պտըտեցաւ թէ Պորդուկալի թագաւորն յայտարարեր էր իր մարդոց թէ այսուհետեւ չպիտի կրէր իր ունեցած անգլիական պատուանշանները։ Վերջէն առնուած տեղեկութեանց համաձայն, այս լուր սըխալ է։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 5 յունուար

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս	Լոնտրայի	վրայ (Պանքայի)	109 1/8
3 »	»	» (վճռենկն)	108 3/4
3 »	Բարիզի	» (պանքայի)	22 97 1/2
»	»	» (վճռենկն)	23 5

Օսմանեան Քոնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց (Միաց. Ի.) Սէրի	19 20
Պօրսայի գոցուելէն վերջը »	19 20
Բերայի մէջ »	19 20
Առաւօտուն բացուելուն »	19 23
կէս օրին »	19 23

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	45 20
Այս առաւօտ	45 22
կէս օր	45 23

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն	A. Սէրի	41 -
»	B. »	24
»	C. »	19 23

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ.	Լր.	4 18
Գրէտի Ժէնէրալ	Օսմ.	»	8 25
Պանք տը Գօնս.	»	»	7 6
Սօս. Շանժ է վալէօր	»	»	4 30
Թրամուէյ	»	»	470
Ռումէլի երկաթուղի		Ֆր.	75 75
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ		»	— —
Բաժնեթուղթ Լավիրիօնի			124

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	Ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 30
Անգլիական ոսկի	»	110 14
Իմբերիալ	»	91
Գրիվնից	»	51 10
Ռուպլի թղթադրամ	»	8 30
» արծաթ	»	— —
Մեճ. արծաթ. (տարբ.)	»	108 20
Վէշլիք	»	103 10
Հինգլիք	»	103 10
Մէթալիք	»	100 20
Թաշեֆէյէ	»	8

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 16 Յունվար ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 0/0	87 47 1/2
» » 4 1/2 0/0	106 70
Օսմանեան Քոնսօլիտէ Սէրի Դ.	18
Օսմանեան երկաթուղի	76 25
» Րէժիի բաժնեթուղթք	530
Պանք Օթօման	535
Գրէտի Լիօնէ	712 50
Իտալական Ռանթ 5 0/0	93 45
Հելլենական 5 0/0	462 50
Բրիօրիթէ Թիւրք	487 50
Եգիպտական միացեալ	470
Պանք տը Բարի	807 50
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	403 75
Սուէզի ջրանցք	2272 50
Սպանիական արտաքին	71 11/16
Ճեք Լոնտրայի վրայ	25 25

Լոնտոն, 16 Յունվ. ժամ 6 վայր. — երեկոյ

Անգլ. Քոնսօլիտէ	97 5/8
Օսմ. » Սէրի Դ.	17 3/4
» » » » գոց	— —
» » » Ա.	41 5/16
» » » Բ.	24 9/16
» » » Գ.	17 3/4
Փոխառութիւն 1877	101 1/4
Պանք Օթօման	11 3/8
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	92 3/4
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	103 9/16
Ցայրա Սանիէ	82 3/4
Տօմանիալ (փոխառ. Բօյիւլ)	102 1/2
Հելլենական 5 0/0	91 1/2
Մոնոբոլ »	74 3/4
Ռուսական 1889	94 1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 25

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 16 Յունվ. ժ. — վ. — երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 0/0	87 53
Օսմանեան Քոնսօլիտէ Դ.	18 05
Օսմանեան երկաթուղի	76 50
Եգիպտական միացեալ	470 62 1/2

Վիեննա, 16 Յունվ ժամ — վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	88 40
» Րէժիի բաժնեթուղթք	անընթեռնլի
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118 60

Պէրլին, 16 Յունվ. ժամ — վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 42 1/2
Ռուբլ թղթադրամ	225 1/4
Օսմանեան երկաթուղի	85 20
Օսմանեան Քոնսօլիտէ Սէրի Դ.	17 90

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿՆ

ԱՐԱՄ ԳԱՎԱՖԵԱՆ

> «Դու խոկ, որդեակ, որդեակ իմ սիրելի, դու խոկ որ վայելեաց այժմիկ ի տես մանկութեան կայտառ և ի հանճարեղ, կա՛լ ի մտի զի հասակդ այդ առոյգ նման է ծաղկի որ ընդ երեկոյն անդրէն թառամիցի։»

Բանի՜ դառն ճշմարտութիւն... Այլ ի տես վաղաղրուան Արամայ ծաղկապսակ դագաղին չգիտեմ ի՛նչ պիտի ըսէր Փենելոն, որ երիտասարդական վաղանցուկ կենաց վրայ կը դրոշմէր այդ ցուրտ վճիռն։ Երէկ լինել կայտառ, աշխոյժ, կահըմբուան բազկօք, յաղթամարմին և զօրեղ պարմանի, յորժ թուէր թէ պիտի սոսկայր մահն, և այսօր մնացորդ մը միայն լինել ամփոփուած հողակոյտի մը տակ։ Երէկ ուժգինս բաբախել սիրտն ի տեղւոջ, և այսօր լոկ իբրեւ մսի կտոր մատնուէր ի ձեռս դիահերձից։ Երէկ մարդ, այսօր միս և ոսկոր։ Երէկ լինել, այսօր չլինել։ Այս չէ՞ իրողութիւնն։

Բայց ինչ որ ալ լինի իրողութիւնն, ո՛րչափ և անսովոր բան չգտնէ գիտութիւնն այս ողբալի մահուան մէջ, անհընար էր մարդ էակին չյուզուիլ ի խորոց և չարտասուել դառնապէս անակնկալ պատահարին առջեւ։ Ծաղիկ հասակ, երիտասարդութիւն, շնորհք, կրթութիւն, ուսումն, արուեստ և ամէն բարեմասնութիւնք․ ի միում վայրկեան ժամանակի՝ կը դառնային յոչնչութիւն։ Ամենայն ինչ անցեալ էր այլ եւս՝ տարւոյն հետ որ կը գլորէր յանյատակ անդունդս անցելոյն․ ամանորի արշալուսէն առաջ կը շիջանէր Արամայ աչաց լոյսն․ հեռի ծնողաց գըրկէն, ոչ իւր տան մէջ, Կաղանդի գիշեր, Արամ կ'աւանդէր իւր հոգին։ Կարելի՞ է երեւակայել՝ մանաւանդ այս դառնագոյն պարագային մէջ՝ որդեկորոյս ծնողաց յանկարծական ցաւն, հօր մը և մօր անհնարին կսկիծն, ի լուր իւրեանց միամօր զաւկին անդարձ կորստեան․ որդի միակ, միակ նեցուկ ծնողաց, միակ յոյս, ժառանգորդ հօր համբաւոյն և արուեստին, որ ծնողաց համար աշխարհ կ'արժէր, պատուաբեր Գավաֆեան ազգատոհմին, պատուաբեր ազգային երիտասարդութեան և հայ արուեստագիտութեան առաջի օտարաց։

Արամ Գավաֆեան՝ այս անուամբ արդէն համբաւ հանած էր մեքենագործի, երբ դեռ հազիւ էր քսանեհինգ տարեկան։ Իւր առաջնորդութեամբ բազմաթիւ հայ գործաւորք, ամէն աստիճանի արուեստագէտք, ծանօթ գործարանին մէջ որ յԱյազ-փաշա՝ կը վարժէին երկաթի կոշտ կտորն ի մեքենայ փոխել, և ընտիր շոգենաւակներ շինել Ոսկեղջեր ափանց վրայ, որպէս անգլիացի գործաւորն յափունս Թայմզի։ Այն զոյգ մը գեղեցիկ շոգենաւակաց շինութիւնն, որ ի հաշիւ Կայսերական Նաւարանին, վերջին անգամ փայլուն գրաւական մ'եղաւ յաչս օտարազգեաց՝ տեղական ճարտարութեան անժխտելի յառաջդիմութեանն, և հայազգի արուեստագէտք, Գավաֆեան հայր և որդի, արժանացան մինչեւ իսկ վեհ․ Սուլթանի բարձր գոհութեան և թանկագին շնորհաց։ Դեռ չեն մոռացուած այն արժանաւոր գովեստիքն զոր մայրաքաղաքիս մամուլն առ հասարակ կը նուիրէր հայազն արուեստագիտաց՝ նկարագրելով շոգենաւակաց ի ծով իջուցման փառաւոր հանդէսն, որ ճշմարտապէս յաղթանակ մ'եղաւ Գավաֆեան գործարանատեարց անուան, և մեծ քաջալեր բնիկ արուեստագիտութեան։

Այլ ողբացեալ երիտասարդն, ո՛չ միայն իբրեւ քաջ արուեստաւոր, այլ և իբրեւ բարեհամբոյր և ազնուաբարոյ անձն, սիրելի եղած էր ամենեցուն որ կը ճանաչէին զինքն․ բարեսիրտ և վեհանձն՝ կը նպաստէր ազգային բարեգործական հաստատութեանց, կ'ողորմէր կարօտելոյն, և ոչ զոք կը դարձունէր ձեռնունայն որ կը դիմէր առ նա։

Վաղամեռիկն Արամ, անժառանգ զըրաւելով ի կենաց և անժառանգ թողլով իւր անմխիթար ծնողքն, իջաւ երէկ սեւ հողոյ մէջ, ի ձայն աղիողորմ հեծութեանց հազարաւոր ժողովրդեան, որ կ'ողբայր ազգային այս դառն կորստեան վրայ, և պիտի ողբայ ընդ երկար։

Յ․ ԳՈՒՐԳԷՆ

4 յունուար 1890

ԾՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԱՎԷՊ

Ժամն առաւօտեան տասնին մօտ էր․ Յունուարի շունչը ցրտագին սառեցուցած էր երկիրն համայն, և ձիւնըն սպիտակ ու անբիծ կը ծածկէր լեռ ու ձոր առ հասարակ․ անտառներըն անկենդան, ուրկից ոչ մի թռչնոց ճռուողիւն կը լսուէր, իրենց անսաղարթ ծառոց երկար ու չոր ճիւղերով հսկայից կմախներու կը նմանէին, և Օհլամուրի գագաթը զարդարող մշտադալար մայրիները, դէպ յերկինս բարձրացուցած իրենց կանաչադեղ ոստերը, կը թուէին արհամարհել ձմեռն ու ցուրտը, և ժպտիլ ըՍտեղծողին այն ընդհանուր անշնչութեան և տրտմութեան մէջ։

Անամպ էր երկնից կամարը կապուտակ, և աստղունք անթիւ կը պլպլային․ կարծես հրեշտակներն երեկոյեան լուացած էին զայն ու բիւրաւոր կանթեղներ վառած անդ ի պատիւ Փրկչին Ծննդեան, և հիւսիսային հողմըն որ մերթ ընդ մերթ ծառոց ոստերուն մէջէն տխուր շշնկոց մը հանելով ու ձիւնի դունդեր գետինը գլորելով կ'անցնէր երկրիս վրայէն, այնքան լի էր անոյշ բուրմամբ որ մարդ կը թըւէր զգալ ոչ թէ շունչն հողմին, այլ անցքն երկնային լուսադեղ ոգեաց ու շնչել բոյրը նոցա աստուածային բուրվառաց։

Լուռ էր Պ․․․ գեղն ողջոյն, փողոցներն ու տանիքները մաքուր էին և սպիտակ․ ու զհաւատացեալս աղօթից վայրը հրաւիրող հնչական զանգակին կանոնաւոր դանդիւններն արձագանգ կուտային ձորին մէջ, և կրօնասէրք խումբ խումբ սառելով սահելով ձիւներուն վրայէն կը փութային երթալ երկրպագել Յիսուս մանկան ու երգակից լինել սերովբէից օրհներգութեանց։

Մթութիւն մը զոր փոքր ինչ մեղմացուցած էին սպիտակ ձիւնն երկրին ու փայլուն աստեղք երկնից, տարածուած էր գիւղին վրայ յընդհանուրս․ Օհլամուրի ձորն ի վեր տանող օձապըտոյտ ուղւոյն լապտերները միայն աղօտ լոյս մը կը սփռէին իրենց բոլորտիքն ու կը պլպլային նուաղուն։ Եւ այն անդորր գիշերուան մէջ, այն օձապտոյտ ուղին ի վայր կ'իջնէր երկու շողշողուն կանթեղները վառ կառք մը յամրընթաց, զոր ի հեռուստ դիտողը այս ձմեռնային սառ գիշերին, այն ձիւնոտ լերանց մէջտեղը, վիշապ մը պիտի կարծէր անշուշտ, սեւ ու տըձեւ մարմնով, կատաղի սողալով վիշապ մը որ աչերն հրացայտ, որկորը բաց կը յառաջանար դէպ ի խաղաղիկ գիւղը, մահկանացուաց ջարդ ու սոսկում ազդելու։

Այլ՝ սահելով գլորելով կառքն կը հասնէր մինչ այն փողոցը որուն ծայրը կը գտնուի Ս․ Աստուածածնայ եկեղեցին․ այլ եւս յառաջանալ չէր հնար, զի սալայատակը սառոյցով ծածկուած, փողոցն անհարթ, ամենամեծ վտանգ կ'սպառնային, ուստի իջաւ կառապանն աթոռակէն, բացաւ դռնակը կառքին, ու վայելչակազմ երիտասարդ մը, մուշտակազարդ վերարկուի մը մէջ փաթթուած դուրս ելաւ անտի, ու յառաջացաւ դէպ ի եկեղեցւոյ փողոցը, լիաթոք շնչելով գիւղային օդն առողջարար ու կազդուրիչ։

⁂

Տակաւին հազիւ երկու տարի կար որ ամուսնացած էին, հազիւ երկու տարի կար որ Ս․ Աստուածածնայ եկեղեցւոյն մէջ քահանան օրհնած էր իրենց միութիւնն, և իրենք այնքան ջերմ ուխտեր ըրած, այնքան երջանիկ եղած էին։ Խթման երեկոյ մը, ձմեռնային ցուրտ ու պայծառ օր մը, Յունուարի տժգոյն վերջալուսոյ մը ոսկերանգ ճառագայթիւք Արայ առաջին անգամ տեսած էր զՆուարդ, որ եկեղեցիէն տուն կը վերադառնար․ ձմեռնային մութ արդուզարդին մէջ հրաշագեղ կը փայլէր օրիորդին կուսական դէմքը․ մուշտակազարդ սեւ Բօ+ը հիանալի կերպիւ ի հանդէս կ'ածէր նորա սամոյր գանգուրները․ մորթն այնքան թափանցիկ, դիմագծերն այնքան մաքուր, նայուածքն այնքան քաղցր ու ջինջ էին որ երիտասարդը յափշտակեալ կանգ առած էր ի տես նորին, ինքն որ անտարբեր լինել կը թուէր ամէն յափշտակութեան ու կը պարծէր թէ սիրտն հանգոյն է ապառաժի․ յուզեալ վերացեալ էր, և եկեղեցիէն ելլող այն խուռն բազմութեան մէջ, միայն Նորատի աղջիկը կը տեսնէր։

Վերջալուսոյ շողերն ոսկեղինիկ կը ցոլացնէին օրիորդին երկու սատար հիւսկէններն որ նորա մէջքն ի վայր իջած էին, և իւր փոքրիկ ոտները մերթ սահելով ձիւնին վրայ, հիանալի տատանումներ կը պատճառէին փափկակազմ մարմնոյն․ Արայ յամրընթաց հետեւած էր նմա, իրեն թուած էր թէ աշխարհ համայն մութ էր և այդ չքնաղ արարածը միայն լոյս կը սփռէր իւր չորս կողմը։ Աստղունք իրենց ցոլացումը նորա աչերէն կ'առնէին և լուսինն իւր շողերը նորա վարսերէն կը յօրինէր։ Երբ տուն հասած էր Նուարդ, երբ աներեւութացած էր դրան սեմէն, երիտասարդն երկար ատեն մնացած էր անդ թուելով տակաւին տեսնել զայն և լսել նորա մեղմիկ ոտնաձայնը։

Եւ գիտէ՞ք ինչպէս ապրած էր Արայ մինչեւ ցայնժամ․ առանց ծնողաց, առանց պաշտպանի, իւր կամքն ունենալով իբրեւ օրէնք և իւր հաճոյքն իբրեւ պարտք, անզբաղ ու հարուստ, ըրած էր ինչ որ իւր քմահաճոյքն տրամադրած էին իրեն։ Թէեւ ի բնէ բարի և ազնիւ սակայն չար ընկերներն ու անպաշտպան վիճակը փոքր ինչ ապականած էին զինք․ վեհ զգացումները կը ծաղրէր և ամուսնութիւնը պարզ առեւտուր մը կը նկատէր։

Երբեմն կ'երթար իւր Պ․․․ գիւղի տունն, ուր անցուցած էր մանկութիւնն, և այդ Խթման գիշերն եկած էր անդ սեղանակից լինել պառաւ հօրաքրոջն ուրկից ժառանգութեան մը ակնկալութիւնն ունէր, և դիպուածաւ տեսած էր զՆուարդ․ որպէս ապրիլի սրբազան ճառագայթներն խիկոյն կը հալեցնեն ձիւնի կոյտերը, նոյնպէս տեսքն այդ աղջկան կակղեցուցած էր քարացեալ սիրտն երիտասարդին․ գիշերն ողջոյն ու հետեւեալ օրն ի բուն միայն զնա երազած, միայն զայն տեսնել ցանկացած և վերջապէս որոշած էր ամուսնանալ նմա հետ։

Նուարդ լաւ կրթութիւն առած աղջիկ մ'էր, և փափուկ զգացմանց տէր, բանաստեղծական հոգի մ'ունէր և կը սիրէր գեղեցիկն ու բարին․ բանաստեղծական ամուսնութիւն մը երազած էր միշտ․ ուստի երբ Արայ զինք կնութեան խնդրեց մեծ եղաւ ուրախութիւնը, քանզի գիտէր թէ նա իւր անձնական արժանեաց համար միայն կ'ուզէր զինքն և ոչ թէ դիրքին, որովհետեւ հարստութիւն չունէր և ծերունի հօր հետ միայնակ կ'ապրէր իրենց պարկեշտիկ տան մէջ։

Ամուսնութեան առաջին օրերն այնքան երջանիկ էին, որ իրենց կը թուէր թէ գերմարդկային աշխարհի մը մէջ փոխադրուած էին, ուր մթնոլորտն անուշաբոյր էր, ուր մարդիկ լուսեղէն էին, և պատերք ոսկեղէն, ուր իրենց ոտքը չէր հպէր գետնին, այլ եթերին մէջ կը թեւածէին, և լոյս մը գեղաշուք միշտ կ'ողողէր զիրենք․ ամէն ինչ որ խօսէին, ամէն ինչ որ լսէին, համայն երգ, համայն դաշնակութիւն էր, և զեփիւռը փափկիկ որ կը փայփայէր զիրենք՝ իրենց ունկանը կը հծծէր անիմանալի նուագներ ու երկնային քնարաց արձագանգները կը բերէր իրենց․ փողոցը քալած ատենին կը ժպտէին ամենուն, և իրենց կը թուէր թէ արարածք համայն երջանիկ էին իրենց երջանկութեամբ և թշուառութեան սեւ ուրուականը երբեք իւր մթին թեւերը չէր տարածած երկրիս վրայ։

Այլ աւա՜ղ, այս ցաւոց հովտին մէջ ուր ոչինչ կայ տեւողական, երկու երիտասարդք չկարողացան ընդ երկար երջանիկ լինել․ հազիւ բոլորած էին երեք չորս ամիսներ իրենց ամուսնութենէն յետոյ և արդէն Արայի յողդողդ բնաւորութիւնն այլ եւս չէր կարող գոհանալ ընտանեկան կենաց հրճուանօք․ Նուարդի համար ունեցած քմահաճոյքն անցած էր և նորա յանկուցիչ գեղեցկութիւնն կ'սկսէր միօրինակ երեւիլ իրեն․ և այդ երկու հոգւոյ համար ստեղծուած աշխարհը նեղ կուգար իւր սրտին։ Իրենց բնաւորութիւնքն յարմարած չէին միմեանց, Արայ զուարճասէր, փոքր ինչ թեթեւաբարոյ ու ծաղրասէր էր․ իսկ Նուարդ լուրջ, խոհական ու վեհանձն, չէր ախորժէր բնաւ այն ամէն չափազանցութիւններէն ու թեթեւ պատմութիւններէն որոց համար հոգի կուտար իւր ամուսինն, և փոխադարձաբար ամէն ինչ որ ինքը կը սիրէր՝ ամուսնոյն ձանձրոյթ կը պատճառէր․ իւր նուագած եղանակներն, ընթերցած գրքերն ու խօսակցութեան նիւթերն իսկ հաճելի չէին նմա և այսպէսով, տակաւ սկըսած էր անհամաձայնութիւնն նոցա միջեւ։

Թէեւ Նորատի կինը շատ ջանք կ'ընէր զամուսինն առ ինք յանկուցանելու համար, այլ ի զուր․ փոքր առ փոքր երիտասարդը վերսկսած էր իւր ամուրիի կեանքը վարել, ու ժամանակն սպաննելու համար իւր նախնի զուարճութեանց դիմել․ մանաւանդ մասնաւոր սէր տուած էր խաղի, և Նուարդ ցաւ ի սիրտ կը նշմարէր թէ նա երբեմն ահագին գումարներ կը կորսնցնէր․ հէգ կինը, մէկ կողմանէ կը ջանար արծարծել ամուսնոյն սրտին մէջ սէրն՝ որ այնքան շուտ հրահրած և այնքան շուտ շիջած էր անդ․ միւս կողմէ քաղցր յանդիմանութեամբ կը փորձէր համոզել զայն թէ այդ վարած կեանքն յոյժ վնասաբեր կրնար լինել թէ՛ իւր արդէն փափուկ կազմուածքին և թէ իւր հարստութեան․ իսկ Արայ ուշ չէր դարձներ ոչ նորա գգուանաց, ոչ խրատուց և ոչ աղաչանաց, այդ կնոջ մշտնջենաւոր քաղցրութիւնն իւր սիրտը կը նեղացնէր և վերջին ծայր կը ձանձրանար զայն մօտիկ ընելէ․ ինչ որ նա ըսէր, հակառակ կուգար իրեն և չէր ուզեր լսել նորա ձայնն, այն անոյշ թրթռուն ձայնն որ երբեմն թռչնոց դայլայլէն առաւել քաղցր թուած էր իրեն․ ի մի բան նա դադրած էր սիրելէ զիւր կինն և առիթ կ'որոնէր անկից մշտնջենապէս հեռանալու։

Հազիւ մէկու կէս տարուան ամուսնացած, իրերն այն աստիճանի հասած էին որ Նուարդ հարկադրեցաւ հեռանալ ամուսնոյն տնէն, անդ թողլով իւր ամէն սիրեցեալ առարկաներըն ու սրտին բեկորներն և երթալ բնակիլ հօրը հետ։ Խե՜ղճ կինն ո՛րքան դառն արտասուք կը թափէր անդ, որքա՛ն կ'ողբար իւր կորուսեալ երազոց վրայ և մանաւանդ որքա՛ն կը տառապէր ամուսնէն հեռի ապրելուն քանզի Նուարդ մին էր այն կիներէն որոց սրտին մէջ սիրոյ անսպառ գանձեր կան, և որք հակառակ ամէն պակասութեանց կը սիրեն իրենց ամուսինը։ Միայն մէկ գերագոյն մխիթարանք, միայն մէկ լուսափայլ յոյս ունէր Նորատի կինն․ այն էր ծնունդն այն փոքրիկ հրեշտակիկին որ քիչ ատենէն յաշխարհ պիտի գար ամոքել իւր ցաւերն ու ցամքել արցունքներն, և երբ կը յիշէր թէ իւր ամուսինն որպիսի անտարբեր գտնուած էր այդ լուրն առած պահուն, սիրտը կը ճըմլուէր ու աչերը կը մթննային։

Արայ կատարեալ ցոփակեաց մ'էր դարձած․ երբեմն գիշերներն ողջոյն ի խաղարան կ'անցնէր, երբեք կարգ կանոն չկար վարած կեանքին մէջ, ու ամէն իւր բարեկամք կը ցաւէին վրան․ առողջութիւնն սկսած խանգարիլ և իւր արդէն տժգոյն դիմաց վրայ տարածուած էր մեռելատիպ գունատութիւն մը, աչերը սեւ շըրջանակեալ էին և մերթ սաստիկ անհանգստութիւններ կ'զգար, զոր կը ջանար մոռնալ զուարճութեանց մէջ․ իւր հարստութիւնն եւս սաստիկ ցընցումներ կրած էր խաղի մէջ տուած կորուստներէն։ Վեց եօթն ամիս կար որ բաժնուած էր կնոջմէն, քիչ, շատ քիչ անգամ կ'երթար ի Պ․․․ իւր տունն․ կ'երթար անդ հանգիստ տալ իւր խոնջեալ մարմնոյն և դըդռեալ երեւակայութեանն, այդ ամայի բնակարանին մէջ տիրող լռութիւնն ախորժ կ'ազդէր իր յոգնած մտքին ու աղմուկով լցուած ականջներուն։ Յունուար հինգի գիշերը նա սովորականէն աւելի տենդոտ ու ակար, սոսկալի գումարներ կորսնցուցած էր խաղասեղանին վրայ, մինչեւ ժամը ինն անդ մնացեր էր, կռուելով, վիճելով, բարկութենէն դողդղալով, ափեն քրտինք թափելով, բաղդն անսպառ իրեն դէմ էր միշտ․ վերջ ի վերջոյ զայրագին դուրս սլացած էր անտի ոսկւոյ դէզիկներ թողլով կանաչ սաւուրին վրայ, ու կառքին մէջ նետուելով — ի Պ․․․ մեր տունը, գոչած էր կառապանին։

Եւ երբ կառքը յամրընթաց կ'իջնէր Օհլամուրի օձապտոյտ ուղին ի վայր, Արայ վերջին ծայր ընկճեալ կ'զգար ինքզինքը․ սիրտը յոգնած, միտքը վրդոված էր․ ընդհանուր անհանգստութիւն մը կը պատէր զինքը․ խեղճ տղան հիւանդ էր և չէր ուզեր ինքն իրեն խոստովանիլ զայն․ կարծես տակաւին աչացը հանդէպ կեցած էին իւր խաղի ընկերներուն հեգնիչ ու յաղթական դէմքերն, և խաղասրահին հեղձուցիչ օդն իւր կոկորդը կը սաչորէր և աչերը կ'այրէին տենդաճար, ուստի երբ եկեղեցւոյ փողոցին ծայրը իջաւ կառքէն, գիւղային օդն առողջարար ու կազդուրիչ յոյժ լաւ ներգործութիւն մ'ըրաւ իւր վրայ։

Պղնձեայ զանգակին կանոնաւոր դանդիւնները կը թնդային լռիկ գիշերին մէջ, ու եկեղեցւոյ դռնէն դուրս կը հոսէին երգեցիկ մանկանց հրեշտակային ձայներն․ Արայ յամրընթաց մօտեցած էր Տաճարին որոյ յարակից էր իւր տունն․ երիտասարդն ի տես հաւատացելոց որք ներս կը խուժէին կիսաբաց դռնէն, յիշեց թէ ինքն եւս իւր հօր հետ շատ անգամներ Ծննդեան առաւօտուն ներս մտած էր անտի․ և Ծնունդն յայնժամ ո՛րպիսի մեծ ուրախութիւն կը պատճառէր իրեն, ի՛նչ բերկրանօք կ'ելլէր կանուխ ու կը հագուէր հօրն ընկերանալու համար, և իւր միտքն մանկական յիշատակներով ալյցեալ բնազդմամբ մտաւ նա յեկեղեցի։

Հրաշալի կերպիւ զարդարուած էր Տաճարն ողջոյն, բիւրեղեայ ջահերը բիւր ճառագայթիւք կը շողային, արծաթեայ կանթեղներն աղօտ ու խորհրդաւոր լոյս մը կը սփռէին և խորանն այնքա՛ն չքեղ էր, համայն ծածկուած ծաղկի փունջերով, փայփլուն աշտանակներով ու ոսկեզօծ Ս․ Մատեաններով, և բուրվառն որ կը ճօճէր ի ձեռս քահանային՝ երկնաւէր անոյշ բոյր մը կը սփռէր յընդհանուրս ու ժողովուրդը ծնրադիր, գետնամած կ'աղօթէր կիսաձայն և նորա աղօթից մրմունջները դպրաց օրհներգութեանց հետ բուրվառաց մուխին մէջէն յերկինս կը բարձրանային յառս Փրկչին։ Արայ այն ինչ եկեղեցիէն ներս մտած, իւր ընդհանուր էութեան վրայ զարմանալի հանդարտութիւն մ'զգաց․ այն սուրբ վայրն, այն ջերմեռանդ ժողովուրդն, այն անուշ երգերն և մանաւանդ այն հեշտաբոյր մթնոլորտն ու այն կէս մթութիւնը տարօրինակ հակապատկեր մը կը կազմէին իւր յաճախած վայրերուն հետ, ինչպէս եւ աղօթից մեղմիկ մրմունջները խաղամոլներու գոռ ձայնին ու զայրագին վէճերուն հետ․ կարծես մին դժոխքն էր իւր հրատոչոր բոցերով և միւսն արքայութիւնն իւր մշտադալար ծաղիկներով․ Երիտասարդին միտքն որ պաշարուած էր դառն խորհրդներով սկսաւ խաղաղիլ և տեսակ մը խանդաղատանք պատեց իւր սիրտը։ Հոն՝ Թովմաս առաքելոյն պատկերին մօտ կեցած էր ճիշդ այն տեղն ուր իւր հայրը սովոր էր կենալ, և ուրուագիծն այն ծերունւոյն որ կ'աղօթէր ալեզարդ գլուխը մինչեւ գետին խոնարհած, աչացն հանդէպ եկաւ ու յուզեց իւր հոգին․ յիշեց նորա անհուն գորովն առ իւր միակ որդին, յիշեց թէ որպէս նա դողդոջ մատներն իւր հոպոպիկներուն մէջէն կ'անցունէր ու աչացը մէջ կը նայէր, այդ նայուածքին մէջ կեդրոնացուցած հոգւոյն բոլոր խանդաղատանքն, և այն օրն յորում սեւազգեստ մարդիկ եկած տարած էին զայն տնէն ու հոն եկեղեցւոյ մէջտեղը դրած էին նորա սգապատ դագաղը և ինք դեռ պատանի ո՛րքան արտօսր թափած էր անդ, մինչ խուռն բազմութիւն մը զինքը կը շըրջապատէր և այդ կորուստը որքա՛ն անդարմանելի որքա՛ն դառն էր եղած իւր նորահաս սրտին, յետոյ իւր յիշատակաց շարքը զինքը տարին մինչեւ այն օրն յորում հոն՝ միեւնոյն տաճարին մէջ գեղանի աղջիկ մը համայն սպիտակազգեաց, նարնջի ծաղկօք ճակատը զարդարուն, շնորհափայլ՝ նման Աստուածամօր պատկերին որ խորանին ճակատը կը շողար, յառաջացած էր դէպ ի սեղանն, ձեռքն իւր ձեռաց մէջ՝ իրեն նայելով ու ժպտելով անուշա՛կ․ Ո՜հ քա՛նի երջանիկ եղած էր այն օրը, սէրն ո՛րքան ուժգին տրոփումներ պատճառած էր իւր սրտին, ո՛րպիսի երկնային երանութեամբ օրօրուած էր իւր հոգին, իսկ այժմ, աւա՜ղ, ո՛րքան հեռի էին այդ ամէնն, ո՛րքան հեռի էր և այն գեղանի կինը․

……

Եւ դպիրք կ'երգէին քաղցրաձայն,
Խորհուրդ մեծ և սքանչելի
Որ յայսմ աւուր յայտնեցաւ․
Հովիւք երգեն ընդ հրեշտակս,
Տան աւետիս աշխարհի,
Ծնաւ նոր արքայ
Ի Բեթլեհէմ քաղաքի,
Որդիք մարդկան օրհնեցէք
Զի վասն մեր մարմնացաւ․
Անպատելին երկնի և երկրի
Ի խանձարուրս պատեցաւ։

Ու խորանին ճակատը միշտ կը շողար պատկերն Աստուածամօր, մանկիկ Յիսուսը գրկաց մէջ, լուսէ պսակն ի ճակատն, և կը թուէր ժպտիլ իրեն ու ցոյց տալ փրկագործ նորածինն որ կուգար փրկել զաշխարհ․ ո՜հ, ո՛րքան քաղցր էր նորա նայուածքն, ո՛րքան կը նմանէր նայուածքին այն սպիտակազգեաց աղջկան որ հոն այն սեղանին իրեն սէր ուխտած էր չուրջ երկու տարիներ առաջ, և այժմ այն գեղեցիկ աղջկան գիրկին եւս փափկագեղ նորածին մանկիկ մը կար, որ թռթռիները խանձարուրէն դուրս կը ժպտէր մօրկանը, և ինքը հայրն էր նմա և չէր ուզած տեսնել զայն ու չէր ուզած գգուել այն անմեղունակ ճակատն և մայրն ու զաւակն մերժած էր իւր սրտէն․ և ինչո՞ւ, ի՞նչ յանցանք գործած էին նոքա․ ի՞նչ ըրած էր իրեն այդ փոքրիկ էակն․ ի՞նչ ըրած էր եւ նորատի կինը․ միթէ միշտ գեղանի, միշտ հեզահամբոյր չէ՞ր եղած․ միթէ երբեք տարօրինակ քմահաճոյքներ ունեցա՞ծ էր․ ոչ, ոչինչ կար սնոտանելի յանձին նորա, այլ սակայն ինքը չէր կրցած ապրիլ նորա հետ, չէր կրցած հանդուրժել նմա․ աւա՜ղ, քանի՛ մոլորութիւն եղած էր․ Եւ ի՞նչ պիտի ըլլար իւր վիճակն երբ մարմինն եւս աւելի մաշէր, հիւանդութիւնն յառաջանար, և իւր խախտեալ հարստութիւնն անկարող լինէր իրեն առօրեայ բարեկամներ հայթայթելու, որո՞ւ մօտ պիտի փնտռէր իւր մխիթարութիւնն, որո՞ւ գրկին մէջ պիտի հանգչեցնէր իւր տոչորուն գլուխն, ո՞վ պիտի փարատէր հոգւոյն վշտերն, ո՞վ պիտի հսկէր անկողնոյ գլխոյն ի բուն իւր անքուն մօտ, ո՞վ պիտի լինէր իւր պաշտպան հրեշտակը․ ոչ ոք, և անզգամն ինք իւր ձեռօք կործանած էր իւր դրախտը․ քրտինք խոշոր կաթիլներ իւր քունքերէն ի վայր կը գլորէին, սիրտը կը սեղմէր և մեղմիկ [illegible] ականջներուն մէջ։

Այգուն առաջին շողերն սկսած էին զարնել ոսկեզօծ [illegible], երբ Արայ բլրոյն ծայրը գտնուող փոքրիկ տան մը դրան կը զարնէր․ ձիւնը ծածկած էր տանիքն համայն և վարագոյրներն սպիտակ քան զձիւն պատուհանները կը ծածկէին․ անդորր ու կոկիկ տուն մը ունէր այդ բնակարանն, սպասուհի մը տարեւոր եկաւ բանալ երիտասարդին և ի տես նորին ճիչ մը արձակեց, ճիչ անակնկալ և ուրախութեան․ Արայ անձայն մտաւ ներս․ հանեց վերարկուն և հետեւեցաւ սպասուհւոյն որ վեր կ'առաջնորդէր զինքն․ երբ երկրորդ յարկը հասան, դուռ մը բացաւ նա և հեռացաւ անձայն ոտով Արայի։ Հոն այն մաքուր փոքրիկ սենեկին մէջ, սպիտակ անկողնոյն վրայ, Նորատի կին մը կը նինջէր, սնարին նման տժգոյն ճակտին վրայ ոսկեղենիկ գանգուրները ցիր ու ցան, և տխրութեան արտայայտութիւն մը իւր դէմքին վրայ տարածուած, և նորա մօտիկ վարդագոյն բէշ-լ վարագոյրներով օրօրոցին մէջ, հրաշագեղ մանկիկ մը, շրթունքը կիսաբաց և ժպտուն իբրեւ գարնանային վարդի կոկոն․ Արայ կանգ առաւ դրան սեմին վրայ, ձեռքը սըրտին դրած ջանալով զսպել նորա բաբախումներն որք կարծես կ'սպառնային կուրծքը խորտակել․ Դրան հանած աղմուկէն նորատի կինը բացած էր աչերն և տեսնելով զինք, իբրեւ երազի մէջ տեսնուած սիրելի երեւոյթի մը՝ նման ժպտեցաւ ու թեւերն առ նա կարկառեց․ երիտասարդը մէկ ոստմամբ անդ սլացաւ․

—Նուա՛րդ․

—Արա՛յ։

Եւ երկու ամուսինք ընդ երկար գրկընդխառն մնացին, իրենց մանկան օրօրոցին վրայ հակեալ։

Ու զուարթնոց երամներն նոցա մօտէն անցնելով, խանդաղատանաց արտօսրներ կը հեղուին իրենց ջինջ աչերէն, որք մարգարտի հատիկներու նման կ'երթային պաճուճել Նորատի կնոջ ոսկերանգ ու երիտասարդին սեւաթոյր հոպոպիկներուն մէջ։

ԱՆԱՅԻՍ

ՏՈՔԹՈՐ Կ. ՆԱԶՈՒՊԵԱՆ, վկայեալ Բարիզու Բժշկական Համալսարանէն, կ'ընդունի իւր [illegible] հիւանդներն իւր բնակարանին մէջ Բերա, Շիշլի փողոց, թիւ 21, ամէն օր կէս օրէն մինչեւ ժամ 3, ըստ Եւրոպացւոց․ Ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանէ աղքատ հիւանդները։

Երկուշաբթի եւ չորեքշաբթի օրերը կը գտնուի ի Պոլիս Պահճէ Գաբու, Ալիքեան դեղարան, ժամ 3 էն 5 (Ռ. Ե.)։

ՏՐ. ՆԱԶՈՒՊԵԱՆ մասնաւորապէս կը դարմանէ սրտի հիւանդութիւններ, ինչպէս նաեւ մորթի եւ ծննդական գործարանաց վերաբերող ախտեր։ 917

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

Մեծ-Նոր-Խան, վերի յարկ, Թաւաքճիներու դռնէն մտնելով 4 թիւ սենեկին մէջ ամէն օր ժամը 4 էն մինչեւ 11 Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Անգլիերէն, Գերմաներէն, Իտալերէն եւ արդի Յունարէն լեզուները կը դասախօսուին դիւրաւոյց եղանակաւ ու դիւրամատչելի պայմաններով։

Նմանապէս վերոյիշեալ 6 լեզուներով ամէն տեսակ գրութիւններ, բարեկամական, առեւտրական նամակներ, պայմանագրեր, եւ այլն կը թարգմանուին ու կը խմբագրուին ամենայն խնամօք։

972 4—6

ՏՈՔԹ. Ս. ԱՐԱՊԵԱՆ

Բարիզու բժշկական համալսարանէն վկայեալ Տոքթ. Ս. Արապեան իւրն մասնաւոր ճիւղ ընտրած է սրտի և կուրծքի հիւանդութիւնները։ Սոյն հիւանդութիւնները Բարիզ բրոֆէսէօր Բօթէնի մասնաւորին մէջ մասնաւոր խնամքով ուսումնասիրած է և 12 տարիներէ հետէ յարատեւ այդ հիւանդութեանց վրայ կ'աշխատի։

Այս հիւանդութեանց մասնաւոր ուսումը միւս հիւանդութեանց վրայ կատարեալ հմտութեան պէտք ունի և Տեարք բժիշկք գիտեն թէ երբեմն որչափ դժուար է անոնց սկզբնական պատճառները գտնել։

Ուստի կը յուսայ թէ դժուարակնճիռ պարագայից մէջ Տրք. բժիշկք իրեն խորհրդակցութեան ալ դիմել պիտի բարեհաճին։

Գիւղաբնակ յաճախորդաց դիւրութեան համար երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ժամը 8էն 10ը կամուրջի գլխոյ Բիւզանդեան դեղարանը պիտի գտնուի, Պոլսաբնակ յաճախորդաց համար Մուսալլա ճամբու յատուկ տուն վարձած է ուր ուրբաթ օրերը կէս օրէն վերջը հիւանդները ձրիաբար կ'ընդունի։ 51 11—46

ՏՈՔԹ. Ա. ՔՕՄԱՆՍ ՏԷ ԲԱՅԹԷՐ

Բժիշկ, վիրաբոյժ և մանկաբարձ, վկայեալ Ամստերտամի համալսարանէն, հաստատուած է ի Բերա, Եէնի-Չարշի փողոց, թիւ 80․ Հիւանդները կ'ընդունի միջօրէի ժամ 1 էն 2, ըստ Եւրոպացւոց․ Երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանէ հիւանդները։ 54

ԱԶԴ

Պլտմինեան շոգենաւը, նաւապետ Շէփըրտ, Լիվերպուլէն սոյն կ'սպասուի յունուար 17ին։

Թինիսօս շոգենաւը, նաւապետ Բինկ, սոյն հասաւ և ընդհուպ պիտի մեկնի ի Լիվերբուլ։

ՀԱՅ ԹԷՅԱՎԱՃԱՌ

Կ. ՏԱՎՐՈՒՍԵԱՆ և Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

10 Ճէլալ-պէյ խանի տակը 10

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ, ՃԱՎԱՅԻ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ

ԸՆՏԻՐ ԵՒ ԱՄՈՐՃԱՀԱՄ ԹԷՅԵՐ

Վաճառատունս իւր հաստատութենէն ի վեր իւր ուղղութեամբ, պատուաւորութեամբ և անխարդախ գործառնութեամբ ստացած հռչակաւ, թէ գաւառներու մէջ և թէ յստես խիստ շատ յաճախորդներ գոհ ըրած է։

ՎԱՃԱՌՈՒԻՆՔ
ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ 52

ՍԳՈԴԻ ՄՕՒԻԻ ՋԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 25 սեպտեմբեր 188

Պարոնայք Սգոդ և Պօուն,

Յօրմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սգոդի Օշարա՛կը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունեցայ մանկանց խուլային և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ նախամեծար համարուելու է Մօրու ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ
Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

50 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

Օ Պրուասան, 94, Եիւքսէք Գալտըրըմ, Վոյվոտայի դիմաց

Ձմրան համար արանց եւ տղայոց վերարկուներու և զգեստներու ահագին մթերք, 50 % տարբերութեամբ ուրիշ խանութներէն։

	Ղրշ.
Ձմրան գծաւոր բանդալօն, ընտիր ձեւ և կարուածք	45
Պատրաստ Ռօպ տը շանպրը, արտասովոր գին	90
Պաշտօնական զգեստ, ռըտէնկոտ, բանդալօն և ժիլէ՝ Սըտանի կերպասէ	220
Բուն թիֆթիքէ բալդօ, ամբողջ բուրդ, մինչեւ հիմա չտեսնուած գին	240
Գաւդոր բալդօ մէջը սադէն կամ Փլանէլ, Սըտանի կերպաս, չլսուած գին	170
Ցրիզէ բալդօ ամբողջ բուրդ, սքանչելի ձեւ	160
Բոյըրին բալդօ գեղեցիկ շըվիոդէ, ամբողջ բուրդ, ոչինչ գին	120
Եւլսօֆի կերպասէ բանդալօն ամբողջ բուրդ	60
Ռուսլէի կերպասէ բանդալօն շատ վայելչաձեւ	70
Ձմրան բալդօ, մէջը Փլանէլ, ամբողջ բուրդ	115

Ահագին մթերք տիկնանց և օրիորդաց վերարկուներու և ժէքէթներու։—0

Գրուասան վաճառատունը նոր միջոցներ ձեռք առած է, որով կարող է գաւառներն ալ ղրկել խնդրուած ապրանքները։ (1)

ԼՈԳԱՐԱՆՆԵՐԸ ՀԵՇՏԱԲՈՅՐ ԿԸ ԽՆԿՈՒԻՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐՈՎ

Լոգարանի եւ արդուզարդի համար

Այս աղերն, առողջապահական մեծ յատկութիւններ ունենալով, շատ անուշ կ'ընեն ջուրն և հեշտաբոյր հոտ մը կուտան նմա։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐԸ աննման ազդեցութիւն ունին գեղեցկացնելու և պահպանելու համար մորթը, թուլցնելով ընծայելով գոյն, և գոյնին տալով գեղ ու թարմութիւն։

Արեւելեան Անուշահոտ Աղերը գործածելու ՀԻՒԱՆԴԱՑ ՍԵՆԵԱԿԻՆ ՄԷՋ, զի կը նպաստեն օդը զովացնելու և հաճոյ են հոտոտելեաց։

Այս աղերուն հականեխական յատկութիւնները շատ օգտակար են մեծի հիւանդութեանց։

Ս. Թր. Վ.ԱՅՕ և ԸՆԿ. 27, Ճեօրճ Սթ. Լոնտոն

Դիմել առ միակ գործակալն ի Թուրքիա

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, թիւ 65 և 97, Ղալաթիա։ 68

L'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ — L'AVENIR DES FAMILLES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՍՆ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՑ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ
ԸՆԴ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ԳԱՂԻՈՅ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
61, ՌԷՔԻՒԳԼԻՔ ՓՈՂՈՑ, ԼԻՈՆ 61 (ՖՐԱՆՍԱ)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՔ	ՄԻՆՉԵՒ ՑԱՅՍՕՐ ԵՂԱԾ Վ.ՃԱՐՄՈՒՆՔ
80,000,000 Ֆրանք	1.500 000 Ֆրանք

L'ԱՎԸՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեանց, արագ զարգացում մ'ունեցած է։ Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանաժամի մէջ վերակազմել դրամագլուխն։

Ընկերութեան գործառնութիւնք բազմազան են, ինչպէս շարժական արժէից և փոխ տրուած դրամագլխոց ապահովագրութիւն, կորուսեալ դրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, Երաշխաւորութիւնք և Գլխագինք՝ փոխառութեանց և ճարտարարուեստից և վաճառականութեան մէջ գործածուած դրամագլխոց, մանկանց համար օժիտք, հանգստեան մնայուն ծերութեան համար, ցկեանս եկամուտներու կազմութիւն, ի մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպատակն է խնայողութիւն։ Ընկերութեան Պոլսոյ գործակալութիւնն սկսած է 1881 Յունուար 1 էն։

Տեղեկութեանց և բաժանորդագրութեան համար դիմել առ Պետրոս Էֆէնտի Անպարճեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս, Թաշ խան, Թիւ 40 Պահչէ Գաբու, Պոլիս։ 903

«ՖՕՐԹՈՒՆԱ»	«ՏԻՒՍԷԼՏՕՐՖԷՐ»
Ընդհանուր ապահովագրական Անանուն Ընկերութիւն	Ծովային, Գետային եւ Ցամաքային ընդհանուր ապահովագրական Ընկերութիւն
Հիմնեալ ի Պերլին յԱմին 1868	Հիմնեալ ի Տիւսէլտօրֆ, 1845
Դրմգլխ. 1,875,000 Ֆր.	Դրմգլխ. 3,750,000 Ֆր.
Պհեստ. դրամ 1,337,000 »	Պհեստ. դրամ 3,099,367·15

Ընկերութիւնքս որք միացեալ են Կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ, փոխադարձ երաշխաւորութեամբ կ'ապահովագրեն ամէն տեսակ վաճառք և դրամամթերքներ, ընդդէմ ծովային, գետային և ցամաքային փոխադրութեան վտանգաց, խիստ շահաւոր պայմաններով։

ՀԱՆԶԷԱԹԻՇԷ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
Հիմնեալ ի Համպուրկ յԱմին 1874

Դրամագլուխ	3,750,000 Ֆր.
Պահեստի դրամ	600,000 »

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի ամէն տեսակ կալուածներ, կարասիք, մթերանոցներու և վաճառատանց մէջ ապրանքներ, ամենաշահաւոր պայմաններով։ 583

Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւն առնուլ ուզողներ կը հրաւիրուին դիմել առ. ՏԻՐԱՆ Ս. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, ընդհանուր գործակալ վերոյիշեալ երեք ընկերութեանց. ի Պոլիս, Պաղչէ-Գափու Բասիմ Փաշա Խան, Թիւ 13 և 14։

ԵԹԷ ԿԸ ՀԱԶԱՔ

ԱՌԷՔ ՄԻԱՅՆ
ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍՏԻՅԼՆԵՐՆ
ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ ՄԱՔՈՒՐ ԽԷԺՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Որք ծծուելով եւ ուտուելով կը ներգործեն ընդդէմ Հարբուխի, Պրոնշիդի, Դուսի, Շնչարգելութեան, Ձայնի կերկեման, Խուլալատարի եւլն։ Ամէն բժիշկք կը յանձնարարեն ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍՏԻՅԼՆԵՐՈՒ գործածութիւնն եւ կ'արգելուն գործածել խայծղամի այլ եւ այլ շաքարահատերէն

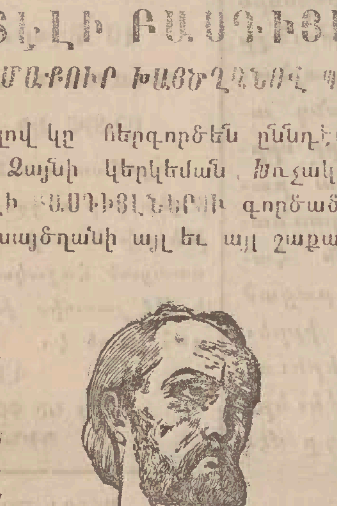

ԱՆՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆՔ
Խայծղամի չարաչարումներու

1. ՄԱՐՍՈՂԱԿԱՆ ԽՈՂՈՎԱԿԻ, ուստից իջնին խայծղամի կարգր և անլուծելի զանազան ատ կներն որք բերնին մէջ չլուծուելով կ'երթան ստամոքսը կ'իյնան, առանց որ ինչ խայծղամն հայոցդեռ ընդունակ խոզովակաց որոց սահմանեալ են.

2. ԽՈՂՈՎԱԿԻՆ ԾԱՅՐԵՆ խայծղամի հատիկները կը մտնեն ստամոքսի մէջ և զայն բեռնաւորելով շաքարով և թեղագինի նիւթերով, յառաջ կը բերեն ստամոքսի անհամգստութիւններ.

3. ԱՂԻՔՆԵՐՈՒՆ մէջ կը շարունակուին այս հատիկներուն պատճառած անհամգստութիւնք և յառաջ կը բերեն Բորբոքում, վէրք, խիթ, եւն. իրենց պարունակած ափիոնի, մորֆինի պատճառաւ.

ԱՌԱՒԵԼՈՒԹԻՒՆՔ
Ժէրօտէլի Բաստիյլներու

Ա. ՇՆՉԱՓՈՂԵրուն մէջ ժէրօտէլի բաստիյլներու գոլորշիները մեծապէս կը ներգործեն իրենց առողջարար և կազդուրիչ յատկութեամբ, զոյն որ կը ծծուին ու կը ծծուին։

Բ. ԹՈՔԵՐՈՒՆ մէջ մէն մի ճշգրտութեամբ կը հասնին ժէրօտէլի բաստիյլներու գոլորշիներն և բնականապէս տարածուելով անմիջապէս ի գործ կը դնեն իրենց փրկաւէտ ազդեցութիւնը.

(Բարիզի բժշկաց ամէնէն աւագ խերթն, կայսեթ որ Օբիթօ. այսպէս կը խօսի բաստիյլներու վրայ. «Պ. Ժէրօտէլ պարզ միջոց մը գտած է խայծղամը մաշելու համար շնչափողերու ամէնէն նուրբ թալերուն մէջ, առանց պարունակելու վնասակար նիւթեր։ Այս պայմաններով խայծղամին ազդեցութիւնն այնքան արագ է որ քանի մը բաստիյլներ կը բաւեն հազը դադրեցնելու.)

ԺԷՐՕՏԷԼԻ ԲԱՍՏԻՅԼՆԵՐՆ անհրաժեշտ են ամէն անոնց որք ձայներնին կը յոգնեցնեն, արձակ օդի մէջ կ'աշխատին կամ իրենց պարապմանց պատճառաւ ստիպուած են գրգռիչ գոլորշիներ կամ փոշիներ ծծել, ինչպէս Գործաւորք, Զօրականք, Կառավարք, Երգիչք, Դերասանք, Ատենաբանք, Քարոզիչք, Փաստաբանք, Ուսուցիչք, Դասախօսք, երկաթուղեաց պաշտօնեայք եւ եւ։

Տարին 100,000է աւելի մարդիկ կը բժշկուին այս Բաստիյլներով եւ Պ. Ժէրօտէլ 40,000է աւելի շնորհակալեաց նամակ ունի.

Ժէրօտէլի Բաստիյլներն են խայծղամի միակ բաստիյլներն որք վարձատրուած են Փարիզու 1878ի Տիեզերական ցուցահանդէսին կողմէ, Նախապատրաստական որոշմամբ և ըստ խորհրդոյ Առողջապահական խորհրդոյ փորձերու ենթարկուած են, և Ռուսիոյ մէջ թոյլատրուած են կայսերական կառավարութեան կողմէ, ըստ հաւանութեան բժշկական խորհրդոյ։

Իւրաքանչիւր տուփ կը պարունակէ 72 Բաստիյլ, ինչպէս և Գործածութեան ձեւն. — Պահանջել Ժէրօտէլի նշանը

Ա. ԺԷՐՕՏԷԼ, դեղագործ ի Սէն-Մէնհուլ, (Ֆրանսա)

Կ. Պոլիս՝ Պոն Մարշէ Դեղագործական Մթերանոցն, Գի արանք Ն. և Փ. Քանզուք եղբարք, Թիլտոս, Նէանէլոս, Թէոտորիտէս, Վ. Էնսան Փասապեան, Տ. Մ. Մէգիքի, Ա. Գասդորիանէս, Ա. Քէօգորիտէս, Նէտոլցոս, և Ընկ. 696

ԺՕՐԺ ԷՖԹԻՄԻԱՏԻՍ

Պոլիս Աշըր Էֆէնտի խանի ներքեւ Թիւ 17

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀՈՎԱՆՈՑՆԵՐՈՒ

Հովանոցներու յատուկ Օ ՌՈՊԻՆՍՈՆ մթերանոցի հիմնադիրը, Պ. Ժօրժ Էֆթիմիատիս, կը ծանուցանէ իւր բազմաթիւ յաճախորդաց և պատուարժան հասարակութեան թէ Աշըր Էֆէնտի խանին ներքեւ գտնուած իւր Թիւ 15 մթերանոցն, ամբողջ ապրանքներով ուրիշի փոխանցած և նոյն խանի ներքեւ Թիւ 17 վաճառատունը բացած է։ Այս նոր վաճառատան մէջ կը գտնուին թէ՛ արանց և թէ կանանց համար ամէն տեսակ մետաքսեղէն ու բրդեղէն հովանոցներ, բրդեայ գուլպաներ, Փանելաներ, Թրիգօ տաբատներ, ձեռաց սրբիչներ, անձեռոցներ, Թաշկինակներ և այլ այդ կարգի ապրանքներ, բոլորն ալ խիստ դիւրամատչելի գներով։ 971

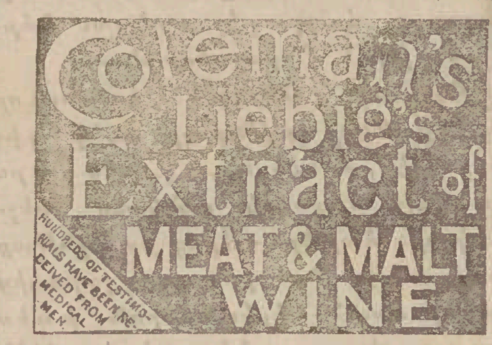
Coleman's
Liebig's
Extract of
MEAT & MALT
WINE
HUNDREDS OF TESTIMONIALS HAVE BEEN RECEIVED FROM MEDICAL MEN.

ԳՈԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ հզտահամ և կազդուրիչ ըմպելի մ'է, բաղկացեալ Բորդոյի գինիէ, և Լիեպիկի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով այսպէս սնուցանող, զօրաւոր և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս.

Բժշկական համալսարանն հաւանած է նմա և բազմաթիւ նշանաւոր բժիշկներէ յանձնարարեալ է. ՀԱԶԱՐԷ ԱՒԵԼԻ ԲԺԻՇԿ գրկած են իրենց վկայութիւններն։ Աստ կը թարգմանենք վկայութիւնն տոքթոր

Թ. ՐԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆՍԸՆ Մ. Ր. Ս. Ս. Լ. Լ. Մ. Ք. Ս. Ր. Ճ. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լոյն Րոտ և 24 Համիլդըն Սգուէյր

Գրընհիթ, 2 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք — Նկատ առնլով խորդախ մրցման մը հանած զանազան լուրերը, կը փափաքիմ յայտնապէս զրուցել ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր Մսի և Մալթի պատրաստութենէն։ Քանի քանի անգամներ տեսած եմ ասոր առողջարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոց համար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զորս պարզ գինին (առանց մսոյն) չպիտի կրնար տալ։

Ընդունեցէք, և այլն և այլն. Թ. ՐԷՃԻՆԱԼՏ ՃՈՆՍԸՆ

Ի վերջոյ, մասնաւորապէս գլխաւոր բժիշկը ջերմապէս յանձնարարած եմ զայն։

Հարցնել ԳՈԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիեպիկի մսի և Մալթի խառնուրդով, զգուշանալ կեղծերէն.

Գոմպէյն, առաջարկելով, միակ գործակալ ի Թուրքիա Գոլիման և ընկերութեան գործարանին Ս. Ճօրճօ Նորուիչ և Լոնտոն։

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից. Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 80

ՀԱՐԼԷՆԵԱՆ ՈՍԿԵԿԱՓՈՒԼ

ԳԵՂԵՑԿԱՑՈՒՑԻՉ, ՄԱՐՄՆՈՅ ԳՈՅՆԸ, ՄԻՇՏ ՈՍԿԵԿԱՓԹԻԹ, ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ։

Ընդամենն մը փորձը պիտի համոզէ ամէն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուրիշ ամէն հեղանիւթներէ և բազմաթիւ փոշիներէ։ Առաջին անգամ գործածելովն ալ, որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի իսկոյն որ երեսը, վիզը, թեւերը և ձեռուըները պիտի առնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարիոնի փայլ, հանդերձ շուշանի և վարդի գունով և բուրմամբ։ Սապոնի գրգռիչ յատկութիւնները կը հանգարտեցունէ։ Ընհետ կ'ընէ մորթի սեւուքը, երեսի և ձեռքի ցանները, արևայրուքը, և ուրիշ ամէն բրտութիւն և բծաւորութիւն։ Եւ այս ամէն բանով՝ անկարելի կ'ըլլայ մասնաւորել թէ արհեստով գեղեցկացուածէ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Soutnampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք։ Կը վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգղիացի դեղագործներու քով։

Կը վաճառուի Գ. և Ն. Քանզիւք եղբարց Բրիտանական դեղարանը, 433 Մեծ. փողոց Պերա, Լաման Պարսամեան, Ղալաթիա, Նիւսէք Գալտըրըմ 95 և 97. Զինչիւքեան եղբարց քով 77 Եէնի Ճօրի —, 51 Եէնի ճամի և 168 Մեծ փողոց Բերայի, և Իգինտօնի քով Մեծ փողոց Թիւ 428։ 61

[illegible]

HUILE DE HOGG

ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդուութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար. կուրծքի հիւանդութիւն, Թոքախտ, Թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազ, հարբուխ, յամառ հազ, խոյլ, աւշային գեղձերու ուռոյցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրքեւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն եւայլն. Նաեւ տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։

Օգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահավետական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբր թէ անոնցմէ աւելի ազդուութիւն և ախորժ համ տալու համար շինուած են։ Այն իւղերն ուրիշ բանի չեն ծառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդունայն գրգռելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ևս կրնան ըլլալ։

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԿԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շիշերով կը ծախուի։ Պահանջել Հօկի անունը և Բարիզի բժշկական ճեմարանին քիմիական գործոց գլուխ Պ. Լըպլանքի վկայութեանը որ իւրաքանչիւր շիշի էթիքէթին վրայ կը գտնուի։ Տեղս Սուլտանի և այլ Պոլսոյ համբաւաւոր դեղավաճառացքով կը գտնուի։

1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ Հօկի մօրուի ձկան բնական իւղի շիշերուն էթիքէթներուն վրայ Գաղղիոյ կառավարութեան կնիքն պիտի գտնուի։ Ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն ընելու։

Դրօշմարանի նշանը:

Գ. Փ. ՏԱՆՃԵՕ, Պոլիս
[illegible]
693

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՇԱՈՒԼԸՄԱՆ ԵՒ ԳԻՒՐՑԼԵՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, Միջազգային Թղթատարատան վրայի յարկը

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամէն տեսակ ձերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս հրՋազգեստներ, քօրսէններ, օժիտի համար ձերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, Թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ. Նոյնպէս Անգլիայէն, Իտալիայէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ ևս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարժէնը փոխանակագրով և կամ թղթատարական դրօշմով ղրկուի։

Չը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և ստակը ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 86

THE CROWN PERFUMERY COMPANY

ՀՈՏԱՒԷՏ ՆԻՒԹՈՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՔ ԼՈՆՏՈՆԻ «ԹԱԳ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Այս գոյացութիւնները շատ խիտ են, և անբաղդատելի են իր բուրման առատութիւն և տեւականութիւն։ Աւասիկ անոնցմէ մեկ քանիին անունները.

ԹԷՆԿԼ ՎՈՒՏ (Թէնկլի փայտ)
ՎՈՒՏ ՎԻՈԼԷԹ (Մանիշակ անտառաց)
ԼԻԼԻ ՕՎ ՏՀԸ ՎԱԼԷՅ (Շուշան հովտաց)
ՀՈՒԱՅԹ ՐՈԶ (Ճերմակ վարդ)
ԳՐԷՊ ԷՓԸԼ ՊԼՕՍՍԸՄ
ՀՈՒԱՅԹ ՀԷԼԻՈԹՐՈՓ
ՍԹԷՖԱՆՕԹԻՍ
ՄԱԹԻՈԼԱ
ՃՕՔԻ ԳԼԸՊ
ԷՍ. ՊՈՒՔԷ
ՄԱՐԿԱՐԻԴԱ
ԻԼԱՆ ԻԼԱՆ
ՕՓՕՓՕՆԱՔՍ

Այս և այսպէս ուրիշ հոտաւէտ նիւթեր մեծ հռչակ հանած են Եւրոպայի արքունեաց, ազնուականութեան և բարձր դասուն մէջ, իրենց հոտին փափկութեան և տեւականութեան համար։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈԼՈՆԵԻ ՋՈՒՐ։ Ուրիշ և է գործարաններէ ելածէն գերազանց։ Մեկ փորձ միայն կը բաւէ։

ՕՐԱԼԻՆ ՓՈՇԻ ԴԷՄՔԻ ՀԱՄԱՐ։ Այս փոշին յաջողած է մինչեւ հիմա բոլոր գործածուածներուն աեզ և ընդունուած է ազնուականութենէն և բարձր դասէն։ Դիմաց գոյնին փափկութիւն կուտայ, առանց հետք թողլու, մորթը կը պահպանէ արեւէն, հովէն, և փշտիկները կ'արգիլէ։

Կեղծերէն զգուշանալու համար, պէտք է դիմել միայն Կ. Պոլսոյ միակ գործակալին ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

231 Անգլիական ընդհանուր մթերանոց

Թիւ 95 և 97, Եիւքսէք Գալտըրըմ, Թրամուէյից կայարանին մօտ, Վոյվոտայի պահականոցին կից։

EMULSION SCOTT

(ՍԳՈՏԻ ՕՃԱՐԱԿ)

ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԶՈՒՏ ԻՒՂ

Իբօֆօսֆիթով կրով և սօտայով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԳՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մօրուի ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիբոֆոսֆիդներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճաղատութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունենալով դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն։

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակալութիւն ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄՊԸՐ ԵՒ ՀԻՐՇԼ. 443

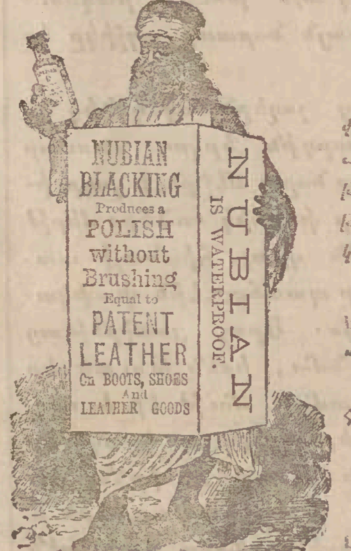

ՆՈՒՊԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Խիստ յարմար է ներկելու համար կօշիկներն որք առաջին անգամէն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու։ Այս փայլն, որ նշանաւոր պայծառութիւն մ'ունի, ամբողջ շաբաթ մը կը տեւէ։ Կօշիկներն անթափանցելի կ'ըլլան ջուրի և խոնաւութեան։ Ցեխը կամ ուրիշ աղտեղութիւններ դիւրաւ կը վերցուին թրջած լաթով մը, առանց փոխելու ներկին փայլը կամ գոյնը։

Այս ներկը կը յարմարի արանց և կանանց ամէն տեսակ կօշիկներու։ Կարելի է գործածել զայն՝ նորոգելու համար ճամբորդութեան կաշեպանակները։

Գործածման եղանակ. Ներկելի առարկայն խնամով սրբել, այնպէս որ հին ներկէն հետք չմնայ։ Ապա փայլուն հեղուկէն քսել, կա՛մ սպունգի տորով մը կա՛մ վրձինով. Չորցուած մակերեւոյթն ինքնին կը չորնայ։

Զգուշանալ կեղծերէն.

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, Անգլիական ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։ 78

ՔԱՌՈՒՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍՏԻՔ)

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ՌԻԳՊԸՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մեր յաճախորդներու փափաքանաց համաձայն, մեր այս տարուան քառուչուէ մուճակներն, որք իրենց վրայ իբրեւ նշան կշիռ մը կը կրեն, խիստ ճաշակաւոր, նուրբ և հաստատուն շինուած են [illegible]։

Պոլսոյ հրապարակին վրայ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է թէ մեր քառուչուէ մուճակները կը գերազանցեն քան տարիէ ի վեր գործածուած բոլոր մուճակները։

Մեր մուճակներու ներքին կողմը կշիռ մը և արտաքին կողմն ալ առիւծի մը պատկերը դրոշմուած է իբրեւ նշան։ Կը վաճառուին ի Պոլիս Սուլթան Համամ աղբիւրի մօտ Սեպուհ աղա Տէմիրճեանի Թիւ 47 և 49 խանութն և բոլոր քառուչուէ մուճակ վաճառողներու քով։ Կեդրոնատեղին է ի Պոլիս, Պահճէ Գաբու, Գոճաման Օղլու խան, Ճորճի Կիտրոլի Թիւ 13 մթերանոցը 837

ՄՈԳԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Նոր գիւտ մ'է այս՝ մազերուն գոյնը փոխելու համար մեկ երկու անգամէն, առանց ուրիշ ո և է նիւթի գործածութեան կամ լուացքի,

ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆԷՆ ԿԱՄ ԲՆԱԿԱՆ ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՍԵՒԻ

Այս նոր ներկը բաղկացեալ է միայն արմատներու և խոտերու նիւթէ։ Սպիտակ կամ կարմիր մազերն անմիջապէս կը փոխուին պայծառ շագանակագոյնի կամ թանձր սեւի։

Փորձը ցոյց տուած է թէ այս ներկն որչափ գերազանց է նմանօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններէ։ Իւր առաւելութիւնն է մազերուն ամենէն բնական երեւոյթը տալ և ամենէն ուշադիր դիտողն ի զերեւ հանել։ Կը կասեցնէ հերաց անկումը, գլուխը կը մաքրէ, թեփը կ'անհետացնէ և նոր ոյժ կուտայ մազային մարմնին։ Ուշադրութեամբ կարդալ

ԳՈՐԾԱԾՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԸ

Սրուակը երերցնել գործածելէ առաջ և փոքր քանակութեամբ հեղուկէն դնել սկաւառակի մը մէջ, յետոյ բարակ սանտրով մը կամ այդ հեղուկին մէջ թրջած սպունգով մը թեթեւ կերպով մազերուն վրայ անցունել զայն, այնպէս որ ամբողջ մազերը թրջին։ Ապա գլուխը բաց պահել մինչեւ որ հեղուկը չորնայ։ Բոլոր մազերը մէկ երկու գործածութեան պէտք ունին, այնոց համար մէկ անգամը բաւ է։ Եթէ մէկ երկու անգամէն աւելի գործածուի, գոյնն աւելի թուխ կ'ըլլայ։ Անգամ մը որ ուզուած գոյնը ձեռք բերուած է, զայն տարիներով պահելու համար կը բաւէ երեք չորս շաբաթը անգամ մը հեղուկէն գործածել։ Նոյն եղանակը գործածելու է մօրուքին և պեխերուն համար։ Պէտք չկայ գլուխը լուալ գործողութենէն առաջ կամ ետքը։ Անշուշտ վերջին դէմքն և ձեռները լուալու է առ ի զգուշութիւն.

ԾԱՆ. Եթէ ուզուած գոյնը ձեռք չբերուի մէկ երկու գործողութենէ ետք, գլուխը լուալու է քիչ մը սպիով, ապա գլխուն քսելու է այդ ներկին մէջ թաթխուած սպունգ մը, և ուզուած ազդեցութիւնն յառաջ կուգայ անմիջապէս.

ԿԵՂԾԵՐԷՆ ԶԳՈՒՇԱՆԱԼ

Միակ կեդրոնատեղին ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ, Վոյվոտա, Պահականոցին քով, կայարան Ղալաթիա-Շիշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա։
77